

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĀZIJAS STUDIJU NODAĻA

Angļu valodas aizguvumi japāņu valodā: viltusdraugi

BAKALaura DARBS

Autore: **Evelīna Romanova**

Stud.apl.nr.: er15033

Darba vadītāja: **zin. asist. Lauma Šime**

Rīga 2018

Satura rādītājs

Kopsavilkums.....	4
Summary	5
Ievads	6
1. Viltusdraugu jēdziens un to iedalījumi.....	10
1.1. Viltusdraugu vispārējs raksturojums	10
1.2. Viltusdraugu klasifikācijas	12
1.2.1. Viltusdraugu klasifikācija japāņu valodā	14
1.2.2. Secinājumi.....	15
2. Japāņu valodas leksikas slāņi un leksēmu semantika.....	17
2.1. Japāņu valodas leksikas slāņu klasifikācija.....	17
2.1.1. Japāņu valodas vārdi	17
2.1.2 Sino-japāņu vārdi	18
2.1.3. Onomatopoēze.....	19
2.1.4. <i>Gairaigo</i>	20
2.2. Valodu kontakts un japāņu valodas aizgūšanas īpatnības	21
2.2.1. <i>Gairaigo</i> vēsturiskā attīstība	21
2.2.2. <i>Gairaigo</i> iekļaušana un lietošanas motivācija.....	22
2.3. Angļu valodas aizgūvumi.....	25
2.3.1. Angļu valodas aizgūvumu vēsturiskā attīstība	26
2.3.2. Angļu valodas aizgūvumu fonētiskā adaptācija	29
2.3.3. Angļu valodas aizgūvumu morfoloģiskā adaptācija.....	31
2.4. <i>Gairaigo</i> leksēmu semantikas maiņa	35
2.4.1. Nozīmes maiņu veicinoši faktori.....	35
2.4.2 Semantikas maiņas klasifikācija.....	37
3. Japāņu-angļu valodas viltusdraugu glosārija izstrāde	42
3.1. Glosārija marķēšana	42
3.1.1. Lemmu jeb šķirkļa vārdu izvēle	43
3.1.2 Lemmu etimoloģija	44
3.2. Glosārija struktūra	44

4. Izveidotā glosārija analīze.....	46
4.1. Šķirkļa vārdu semantikas un morfoloģijas analīze.....	46
4.1.1. Vasei eigo šķirkļu analīze	46
4.1.2 Daļējo viltusdraugu analīze	47
4.1.3. Pilnīgo un niansēto viltusdraugu analīze.....	47
4.1.4. Šķirkļu morfoloģijas analīze	47
Secinājumi.....	49
Literatūras saraksts.....	51
Avoti.....	51
Teorētiskā literatūra	51
Interneta avoti.....	53
Pielikumi	55
Dokumentārā lapa	75

Kopsavilkums

Bakalaura darba „Angļu valodas aizguvumi japāņu valodā: viltusdraugi” mērķis ir atlasīt angļu-japāņu valodas esošos viltusdraugus un izveidot angļu-japāņu valodas viltusdraugu glosāriju.

Aizguvumi no angļu valodas sastāda lielu japāņu valodas leksikas daļu. Tiem piemīt vairākas funkcijas – tie rada izsmalcinātības sajūtu, ļauj brīvi apspriest sabiedrībā aizliegtās un nelabvēlīgās tēmas u.c. Tomēr angļu valodas aizguvumu nozīmes mēdz krasi atšķirties no angļu valodas ekvivalentiem. Bakalaura darbā ir aprakstītas japāņu valodai specifiskas aizgūšanas īpatnības, iemesli leksikas aizgūšanai no angļu valodas, kā arī semantikas maiņas procesu ietekme uz mūsdienu japāņu valodas leksiku un angļu-japāņu valodas viltusdraugu fenomenu.

Bakalaura darba pirmajā daļā tiek definēts termins ‘viltusdraugi’, aprakstītas vairāku leksikogrāfu klasifikācijas un attiecīgi izstrādāta angļu-japāņu valodas viltusdraugu klasifikācija. Otrajā daļā tiek aprakstītas japāņu valodas leksikas īpatnības – leksikas slāņi, rakstības, leksikas aizgūšana no indoeiropiešu valodām, kā arī leksēmu semantikas maiņa angļu-japāņu valodas kontekstā. Trešajā daļā tiek aprakstīti glosārija izstrādes principi. Darba analītiskajā daļā, balstoties uz teorētiskajiem materiāliem, tiek izveidots japāņu-angļu valodas viltusdraugu glosārijs ar šķirkļu vārdu skaidrojumiem latviešu valodā. Darba ceturtajā daļā tiek sniegta izveidotā glosārija šķirkļu vārdu analīze.

Bakalaura darba apjoms ir 75 lapas.

Atslēgvārdi: viltusdraugi, semantikas maiņa, aizguvumi, *gairaigo*, *vasei eigo*, glosārijs, vārdu nozīme, valodu kontakts

Summary

The aim of bachelor's thesis „English loanwords in Japanese: false friends” is to find and select existing false friends and to create English-Japanese glossary of false friends.

English loanwords make up a considerable amount of words in Japanese lexicon. They have various functions – they create a sense of sophistication, allow Japanese speakers to freely discuss taboo topics etc. However, loanwords have a significant difference in meaning in comparison to their English original. Bachelor's thesis describes specifics of loanword borrowing in Japanese, reasons for the borrowing, borrowings' semantic shift impact on modern Japanese lexicon and false friends phenomenon in Japanese-English language context.

Thesis' first part defines term 'false friends' and various lexicographers' classifications of the term, as well as outlines peculiarities of Japanese-English false friends' classification. Second part describes specifics of Japanese lexicon – lexical strata, Japanese writing systems, lexical borrowing from Indo-European languages and semantic shift in Japanese-English language pair. Third part outlines the principles of making English-Japanese false friends glossary. In thesis' analytical part glossary of English-Japanese false friends is created with glossary lemmas' translation to Latvian. Fourth part analyzes created glossary's lemmas.

Thesis consists of 75 pages.

Keywords: false friends, semantic shift, loanwords, gairaigo, wasei eigo, glossary, meaning of words, language contact

Ievads

Mūsdienu japāņu valoda nav iedomājama bez aizguvumiem. Atsaucoties uz 1994. gada Nacionālā Japāņu Valodas un Valodniecības Institūta (国立国語研究所 Kokuritsu Kokugo Kenkyuusho) veikto pētījumu, indoeiropiešu valodu aizguvumi sastādīja 12% no kopējā vārdu skaita visos japāņu valodas leksikas slāņos. (Irwin 2011, 15) Savukārt no indoeiropiešu valodām dominējošais aizguvumu avots ir angļu valoda vārdi, kas, pēc 1964. gadā Nacionālā Japāņu Valodas un Valodniecības Institūta datiem, sastādīja 80,8% no kopējā aizguvumu skaita. (Shibatani 1990, 148)

Angļu valodas aizguvumi tiek izmantoti mūzikā, sabiedriskajos medijos, reklāmās, zinātniskajos rakstos, literatūrā un arī citur. Aizguvumi ne tikai tiek aktīvi aizgūti no angļu valodas, bet arī tiek darināti jauni aizguvumi, apvienojot divus angļu valodas vārdus kopā. Tādēļ daudziem angļu valodas pratējiem ‘japāņu angļu valoda’ ir nesaprotama, bet izņemot šo fenomenu, japāņu angļu valodas aizguvumi mēdz iegūt citu, Japānas kultūrai un sabiedrībai raksturīgu nozīmi.

Bakalaura darba tēma „Angļu valodas aizguvumi japāņu valodā: viltusdraugi” tika izvēlēta, jo autorei ir liela interese par angļu valodas aizguvumu atveidi japāņu valodā, ar ko viņa bija saskārusies studiju ietvaros, tomēr uz to brīdi nespēja rast izskaidrojumu to specifiskas nozīmes piešķiršanai japāņu valodā. Angļu valodas aizguvumi vienmēr šķita amizanti – to nozīmes krasi atšķiras no angļu valodas vārdiem, tādēļ autore vēlējās pētīt iemeslus un veidus, kā aizguvumi maina formu un nozīmi. Tādēļ arī tika izvēlēts termins ‘viltusdraugi’, kas attiecas uz tiem angļu valodas vārdiem, kas, ienākot japāņu valodā, mainīja nozīmi.

Tēmas aktualitāte tiek pamatota ar angļu valodas aizguvumu un Japānā darinātu angļu valodas vārdu ievērojamu skaitu japāņu valodā, kas rada uztveres grūtības japāņu valodas studentiem un japāņiem, kas apgūst angļu valodu. Cilvēkiem pastāv tendence asociēt nezināmus fenomenus ar jau zināmiem, tādēļ nepareizi lietojot japāņu valodas viltusdraugu, var ne tikai pārprast citu teikto, bet arī tikt pārprastam. Studiju laikā viltusdraugu fenomenam netika pievērsta pietiekami liela uzmanība, to skaits bilingvālās vārdnīcās arī ir salīdzinoši neliels, tomēr autores skatījumā tā ir laba metode, kā uzlabot japāņu valodas vārdu krājumu un arī labāk izprast Japānas kultūras īpatnības.

Bakalaura darba uzdevumi ir:

- definēt viltusdraugu fenomenu
- izveidot japāņu valodas viltusdraugu klasifikāciju

- apkopot informāciju par angļu valodas aizguvumu ietekmi uz japāņu valodu, apskatot to vēsturisko attīstību
- aprakstīt japāņu valodas aizgūšanas īpatnības un to morfoloģiskos, fonētiskos un semantiskos aspektus, pievēršot padziļinātu uzmanību angļu valodas aizguvumiem
- apkopot un piemērot teoriju par semantikas maiņu angļu valodas aizguvumiem japāņu valodā

Bakalaura darba mērķis ir atlasīt angļu-japāņu valodas esošos viltusdraugus un izveidot angļu-japāņu valodas viltusdraugu glosāriju.

Pētījuma ietvaros izveidotais japāņu-angļu valodas glosārijs var būt noderīgs gan japāņu valodas apguvējiem, gan pasniedzējiem, kas vēlas iepazīstināt studentus ar japāņu valodas sarunvalodas īpatnībām, gan tulkiem, kas nodarbojas ar mūsdienu japāņu daiļliteratūras tulkošanu. Glosārija šķirkļu tulkojums latviešu valodā palīdzēs lietotājam labāk izprast vārdu nozīmi.

Darba izstrādē tiek izmantotas vairākas metodes. Pirmā metode ir aprakstošā, kuras ietvaros tiek veikta materiālu analīze un klasificēšana. Otrā metode ir vēsturiskā, ar kuras palīdzību tiek pētīta japāņu valodas rakstības un aizgūšanas vēsturiskā attīstība. Trešā – sastatāmā metode – japāņu valodas šķirkļu definīcijas tiek salīdzinātas ar to ekvivalentiem angļu valodā, pateicoties kam arī tiek noteikts – vai vārdu pāris ir uzskatāms par viltusdraugiem.

Bakalaura darbs sastāv no 4 daļām. Pirmajā darba daļā tiek noteikta termina ‘viltusdraugi’ definīcija, kā arī izstrādāta japāņu-angļu valodas viltusdraugu klasifikācija. Otrajā darba daļā tiek aprakstītas japāņu valodas rakstības, leksikas slāņu iedalījums, lai varētu noteikt, kāda loma ir aizguvumiem japāņu valodas leksikas attīstībā. Tiek aprakstīta arī indoeiropiešu aizguvumu vispārējā vēsturiskā attīstība, lai pamatotu angļu valodas izvēli šī bakalaura darba ietvaros. Attiecīgi tiek arī aprakstīta angļu valodas aizguvumu semantiskā, morfoloģiskā un fonoloģiskā atveide japāņu valodā, kā arī piemērota teorija par nozīmes maiņu angļu valodas aizguvumiem. Trešajā darba daļā tiek aprakstīti japāņu-angļu valodas glosārija izstrādes principi. Ceturtajā daļā tiek analizēti izveidotā glosārija šķirkļi, to semantika un morfoloģija.

Darbā japāņu valodas vārdu transkripcija veikta saskaņā ar Japāņu izcelsmes vārdu atveidi latviešu valodā (skat. pielikumu Nr.1) principiem. Angļu valodas aizguvumu pieraksts veikts saskaņā ar secību, kurā pirmais ir norādīts transkribētais vārds latviešu valodā, kur tālāk iekavās seko vārda pieraksts vienā no japāņu rakstībām, vārda pieraksts pēc Hepberna transkripcijas un attiecīgā vārda tulkojums latviešu valodā.

Darba pirmajā daļā izmantoti sekojošie galvenie materiāli: Keita Allana (Keith Allan) “Īsā semantikas enciklopēdija” (*Concise Encyclopedia of Semantics*) (2009), Marka Aronova (Mark Aronoff) un Žanijas Rīzes-Milleres (Janie Rees-Miller) “*Valodniecības rokasgrāmata*” (*The Handbook of Linguistics*) (2003), Rufusa Gūvsa (Rufus Gouws), D.Dž. Prinslo (D.J. Prinsloo) un Žila Morissa de Šrīvera (Gilles-Maurice de Schryver) raksts “*Draugi paliks draugi – patiesi vai viltus. Lesikogrāfiska pieeja viltusdraugu ārstēšanai.*” (*Friends will be Friends – True or False. Lexicographic Approaches to the Treatment of False Friends*) (2004), Pedro Hose Čamizo Dominigeza (Pedro Jose Chamizo Dominiguez) un Brižitas Nerličas (Brigitte Nerlich) raksts “*Viltusdraugi: viņu izcelsme un semantika dažās izvēlētās valodās*” (*False friends: their origin and semantics in some selected languages*) (2002), Timotija Heivarda (Timothy Hayward) un Andrē Mulīna (Andre Moulin) raksts “*Spēcināti viltusdraugi*” (*False Friends Invigorated*) (1983), Daniela Bunčiča (Daniel Buncic) raksts “*Kritēriji pseidoanalogonīmu (“viltusdraugu”) “bīstamības” noteikšanai*” (*Критерии для определения степени «опасности» псевдо-аналогонимов («ложных друзей»)*) (2001), Džiro Nagasavas (Jiro Nagasawa) raksts “*Angļu-japāņu valodas kognātu pētījums*” (*A Study of English-Japanese Cognates*) (1958), Andreja Veisberga raksts “*Viltusdraugu vārdnīcas – rīks tulkiem vai studentiem vai abiem*” (*False Friends Dictionaries – A Tool for Translator or Learners or Both*) (1996), Frenka Daultona (Frank Daulton) grāmata “*Japānas neatņemams uz angļu valodas balstītu aizguvumu leksikons*” (*Japan’s Built-in Lexicon of English-based Loanwords*) (2007) un Roberta van Benthusena (Robert van Benthuysen) raksts “*Japāņu AOV (angļu valoda kā otra valoda) studentu angļu valodas kognātu apgūšana: grūtības semantikas, fonoloģijas un ortogrāfijas faktoru dēļ*” (*Japanese ESL Learners’ Acquisition of English Loanword Cognates: Difficulties Due to Semantic, Phonological and Orthographic Factors*) (2010).

Otrajā daļā tiek izmantoti sekojoši galvenie materiāli: Masajoši Šibataņi (Masayoshi Shibatani) grāmata “*Japānas valodas*” (*The Languages of Japan*) (1990), Taro Kagejamas (Taro Kageyama & Saito) un Hideki Kišimoto (Hideki Kishimoto) grāmatu “*Japāņu valodas leksikas un vārddarināšanas rokasgrāmata*” (*Handbook of Japanese Lexicon and Word Formation*) (2016), Marka Irvina (Mark Irwin) grāmata “*Aizguvumi japāņu valodā*” (*Loanwords in Japanese*) (2011), Bjarke Frellesviga grāmata “*Japāņu valodas vēsture*” (*A History of Japanese Language*) (2010), Šizukas Sakagami (Shizuka Sakagami) doktora disertācija “*Gairaigo: Rietumu aizguvumu semantika japaņu valodā*” (*Gairaigo 外来語: The Semantics of Western Loanwords in Japanese*) (2000), Sāras Tomasones (Sarah Thomason) grāmata “*Valodu kontakts*” (*Language Contact*) (2001), Džilianas Kejas (Gillian Kay) raksts “*Angļu valodas aizguvumi japāņu valodā*” (*English Loanwords in Japanese*) (1995), Motoko

Edzaki raksts “Stratēģiska novirze: ķīnizīmju loma mūsdienu japāņu valodā” (*Strategic Deviations: The Role of ‘kanji’ in Contemporary Japanese*) (2010), Lauras Milleres (Laura Miller) raksts “Vasei eigo: Japānā darināti angļu valodas “aizguvumi” (*Wasei eigo: English „loanwords” coined in Japan*) (1997), Roberts MakKenzija (Robert McKenzie) “Angļu valodas kā globālās valodas sociālā psiholoģija: attieksme, apzināšanās un identitāte japāņu valodas kontekstā” (*The Social Psychology of English as a Global Language: Attitudes, Awareness and Identity in the Japanese Context*) (2010), Kimie Ošimas (Kimie Oshima) raksts “Semantikas un struktūras nobīde *gairaigo* Japānā” (*Semantic and Structural Shift Patterns of Gairaigo in Japan*) (2002), Haruo Kubozono (窪菌晴夫) raksts “Aizguvumu prosodijas struktūra japāņu valodā” (*Prosodic Structure of Loanwords in Japanese: Syllable Structure; Accent and Morphology*) (2002), Marijas Koptjevskajas-Tammas grāmata “Semantikas nobīdes leksikas tipoloģija” (*The Lexical Typology of Semantic Shifts*) (2016), Stefana Ullmana grāmata “Semantika: ievads nozīmes zinātnē” (*Semantics: An Introduction to The Science of Meaning*) (1964), Mizuno Rikas (水野りか) un Matsuja Takao (松井孝雄) raksts „Konteksta ietekme uz japāņu valodas homofonu uztveri” (日本語の同音異義語処理への文脈の影) (2015), Macuzaki Juki (松崎由貴) „Aizguvumu analīze pēc atbilstības teorijas” (関連性理論による外来語の分析) (2013).

Glosārija izstrādē tiek izmantoti sekojoši avoti: Akiras Miuras (Akira Miura) grāmatas “Angļu valoda japāņu valodā: noderīgu aizguvumu izlase” (*English in Japanese: A Selection of Useful Loanwords*) (1998) un “Angļu valodas aizguvumi japāņu valodā: izlase” (*English Loanwords in Japanese: A Selection*) (1979), kā arī elektroniskā vārdnīca Digitālais Vārdu Dižavots (デジタル大辞線) un vārdnīca *Random House Webster’s Pocket Japanese Dictionary* (1996).

1. Viltusdraugu jēdziens un to iedalījumi

Pirmajā daļā tiek apskatīta termina ‘viltusdraugi’ definīcija, tās izcelšanās, kā arī tiek definēta viltusdraugu problemātika jaunas valodas apgūšanas kontekstā. Tiek arī aprakstītas vairāku leksikoloģijas pētnieku izveidotās viltusdraugu klasifikācijas un to raksturojumi, kā arī tiek izveidota japāņu-angļu valodas viltusdraugu klasifikācija, balstoties uz japāņu valodnieku veiktiem pētījumiem. Šīs klasifikācijas ietvaros tiek nodalīti vairāki viltusdraugu veidi – daļējie, pilnīgie un ar niansētām vārdu nozīmēm. Lai labāk izprastu viltusdraugu problemātiku japāņu un angļu valodā tiks parādīti arī piemēri pie katra viltusdraugu veida.

1.1. Viltusdraugu vispārējs raksturojums

Viltusdraugi (franču val. *faux amis*) ir vārdu pāri, kuriem ir grafiski vai fonētiski vienāda vai līdzīga forma divās vai vairāk valodās, taču to nozīmes katrā valodā ir dažādas. (Allan 2009, 308)

Izteiciens ‘tulkotāja viltusdraugi’ (fr. *faux amis du traducteur*) tika izveidots 1928. gadā, kad franču valodnieki Maksims Kaislers (Maxime Koessler) un Žils Deroknigijs (Jules Derocquigny) Parīzē publicēja grāmatu ar nosaukumu „Viltusdraugi un nodevīgās angļu valodas leksikas lamatas” („*Les Faux Amis ou les trahisons du vocabulaire anglais*”) (Aronoff, Miller 2007, 501)

Angļu valodā ir pieņemts termins viltusdraugi (*false friends*), tomēr pastāv arī tādi termini kā viltus ekvivalenti (*false equivalents*) un viltus kognāti (lat. *cognatus*, ‘radnieks’). Nošķir terminu ‘viltusdraugi’ un ‘viltus kognāti’ (vārdi ar dažādu izcelsmi, bet vienādu formu) - viltusdraugiem var būt, bet var arī nebūt viena izcelsme (Allan 2009, 308)

Piemēram, japāņu valodas vārdam *kaban* (カバマン kaban, soma) un krievu valodas vārdam *кабан* (mežacūka) ir vienāda izruna, tātad tie pieder gan pie viltus kognātiem, gan pie viltusdraugiem, jo tie skan vienādi, taču vārdu izcelsmes un nozīmes ir atšķirīgas. Franču valodas vārds *personne* (neviens) un tā angļu valodas ekvivalents *person* (persona) ir viltusdraugi, taču tiem ir viena izcelsme, līdz ar to tie nevar būt viltus kognāti. (Allan 2009, 309)

Kristofs Gutknehts (Christoph Gutknecht) uzskata viltusdraugus par nopietnu lingvistisku problēmu, kas pieder pie lingvistiskās interferences (*linguistic interference*). Interference ir gadījums, kad jau iepriekš apgūtās lingvistiskās struktūras traucē jaunu struktūru apgūšanai. (Aronoff & Miller 2007, 522)

Rufus Gūvs (Rufus Goews) arī norāda uz viltusdraugu problemātiku:

„Valodu savstarpējā ietekme un valodas izkropļošana rada nopietnu problēmu, apgūstot jaunu valodu, kas ir cieši saistīta ar jau zināmo valodu, un jo lielāka ir valodu līdzība, jo lielāka ir neskaidrības iespējamība.”

(Goews, Prinsloo, Schryver 2004, 3)

Viltusdraugi rada neizpratni tiem svešvalodas apgūvējam, kam vēl nav pietiekamu valodas zināšanu, lai spētu atšķirt pēc formas vienādus vārdu pārus divās dažādās valodās. Rezultātā runātājs nepareizi lieto vārdu un klausītājs (gadījumā, ja nezina runātāja dzimto valodu) nespēj viņu saprast vai pārprot sacīto. Pastāv arī gadījumi, kad sacītais vai uzrakstītais ir saprotams abās valodās, bet abi teikumi nevar būt patiesi. (Dominiguez & Nerlich 2002, 5)

Piemēram, japāņu valodas vārds *manšon* (マンション *manshon*, liels dzīvoklis) un angļu valodas vārds *mansion* (liela savrupmāja). Ievietojot šo vārdu teikumā ‘es dzīvoju..’ abās valodās, tie būs gramatiski pareizi un saprotami, taču abu teikumu nozīmes būs dažādas. Vairumā gadījumu klausītājs vai tulkotā darba lasītājs spēj noteikt nepareizo tulkojumu, atrodot neatbilstības tekstā, taču viena teikuma kontekstā saprast nozīmi ne vienmēr ir iespējams. (Allan 2009, 309)

Pedro Hose Čamizo Dominigezs (Pedro José Chamizo Domínguez) norāda – konkrētā valodā esošo vārdu nozīmju maiņas rezultātā, viltusdraugi var rasties no metaforām, nozīmes paplašināšanās (*amplification*), ierobežošanas, metonīmijas, aizguvumiem, eifēmismiem, ironijas u.c. (Allan 2009, 310).

Pārsvarā pētījumos par viltusdraugiem tiek minēts tikai to semantiskais aspekts, kurš ir arī visbiežāk sastopamākais, jo, kā atzīmēja Stefans Ullmans (Stephen Ullmann 1914-1976) darbā „Semantika: ievads nozīmes zinātnē” („*Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*”) (1964), „no visiem valodas elementiem semantika vismazāk pretojas izmaiņām”. (Ullmann 1962, 193) Timotijs Heivards (Timothy Hayward) un Andrē Mulēns (Andre Moulin) (Hayward & Moulin 1983, 191-192) attiecina terminu ‘viltusdraugi’ arī uz morfoloģijas, ortogrāfijas un sintakses interferences gadījumiem. Morfoloģijas viltusdraugus raksturo V1 vārda galotnes pievienošana V2 vārdam. Ortogrāfisko viltusdraugu gadījumā abu vārdu līdzība rada pareizrakstības kļūdas - V1 vārdam ir dubultais līdzskanis, kas tiek pievienots klāt arī V2 vārdam. Sintakses viltusdraugu gadījumā pastāv nepatiess pieņēmums – ja vārdu nozīme un pieraksts ir vienāds, tiem piemīt arī vienāda gramatiskā struktūra. Šie viltusdraugi ir raksturīgi radniecīgo valodu pāriem, vai arī valodām, kuras ir ģeogrāfiski tuvas ar vairāku gadsimtu ilgu savstarpējo kontaktu. Darba autore japāņu-angļu valodu pāri nav sastapusies ar pētījumiem, kas būtu saistīti ar šo viltusdraugu veidiem, tomēr nevar arī apgalvot, ka tie neeksistē.

T. Heivards un A. Mulīns definēja arī terminu ‘pragmatiskie viltusdraugi’, kuriem pastāv vārda izrunas un intonācijas nianšes. (Hayward & Moulin 1983, 193) Pragmatiskie viltusdraugi ir raksturīgi arī japāņu valodai. Vārds *čotto* (ちよつと *chotto*, latv. nedaudz) tiek lietots gan kā apgalvojums, gan arī kā noliegums, jo japāņu uztverē vārds ‘nē’ tiek uztverts kā pārāk tiešs un aizvainojošs. (Sawada 2012, 3) Lai izvairītos no pragmatiskajiem viltusdraugiem, nepieciešams pārzināt V2 kultūras nianšes.

1.2. Viltusdraugu klasifikācijas

Pastāv vairākas viltusdraugu klasifikācijas. K. Gutnehts (Aronoff, Miller 2007, 522) iedala viltusdraugus 4 kategorijās – intralingvālos (*intralingual*), interlingvālos (*interlingual*), diahroniskos un sinhroniskos. Klasifikācija ir balstīta uz tā, vai viltusdraugi ir vienā valodā vai vairākās, kā arī viņš ņem vērā esošo mūsdienu un vēsturisko viltusdraugu attīstību. K. Gutnehta klasifikācija ir vispārīga, tā neietver tādas semantikas maiņas nianšes kā nozīmes paplašināšanās, nozīmes sašaurināšanās utt. Vairākums viltusdraugu klasifikāciju ir balstīta uz zemāk pieejamām klasifikācijām, katrs autors modificē to, atkarībā no pētāmo valodu pāriem.

P. Čamizo-Dominigeza klasifikācija, kas ir balstīta uz angļu-spāņu valodu pāra, iedala viltusdraugus 2 grupās pēc to etimoloģijas, - gadījuma viltusdraugos (*chance false friends*) un semantiskos viltusdraugos (*semantic false friends*). Gadījuma viltusdraugi ir divās vai vairākās valodās eksistējoši līdzīgi vai vienādi vārdu pāri, kam nav semantiska vai etimoloģiska pamata uz līdzību. Tādēļ pēc P. Čamizo-Dominigeza klasifikācijas gadījuma viltusdraugi ir līdzvērtīgi viltus kognātiem. Savukārt semantiskie viltusdraugi tiek sīkāk iedalīti pilnīgos viltusdraugos (*full false friends*) un daļējos viltusdraugos (*partial false friends*). (Allan 2009, 309)

Padziļināti viltusdraugus slāvu valodās pētīja arī Daniels Bunčics (Daniel Bunčić), kurš izveidoja detalizētu tiešsaistes bibliogrāfiju par vairāku valodu viltusdraugu, valodas interferences u.c. saistītām tēmām. (skatīt www.lipczuk.buncic.de) D. Bunčica klasifikācija pārklājas ar jau minēto P. Čamizo Dominigeza klasifikāciju. Viņš iedala viltusdraugus 2 lielās grupās - absolūtos viltusdraugos un daļējos viltusdraugos. Absolūtos viltusdraugus, kur V1 vārda nozīme „A” nav vienāda ar V2 vārda nozīmi „B”(A ≠ B), V2 studentam ir viegli atpazīt pēc izslēgšanas metodes. Daļēju viltusdraugu gadījumā V2 studējošam ir papildus jāiegaumē gadījumus, kad A=B un kad A ≠ B. Sīkāk daļēji viltusdraugi tiek iedalīti 2 grupās – iekļaušanas viltusdraugi (kriev. *отношения включения*) un pārklāšanās viltusdraugi (kriev. *отношения пересечения*). Iekļaušanas viltusdraugu gadījumā viens no viltusdraugiem iekļauj visas otrā viltusdrauga nozīmes, tomēr otram viltusdraugam nepiemīt visas pirmā viltusdrauga nozīmes. Piemēram, japāņu valodas vārds *baikingu* (バイキング *baikingu*, latv.

vikings, zviedru galds) un angļu valodas vārds *viking* (vikings jeb viduslaiku skandināvu karotājs). Iekļaušanas viltusdraugu gadījumā grūtības rodas tulkojot tikai no tās valodas, kur viltusdraugam ir vairākas nozīmes. Savukārt nozīmju pārklāšanās gadījumā abiem viltusdraugiem pastāv nozīme vai nozīmes, kas ir vienādas vai līdzīgas, tomēr pastāv arī nozīmes, kas nepiemīt otram viltusdraugam. Tā tas ir arī ar japāņu valodas aizguvumu *sumāto* (スマート *sumaato*, elegants; tievs) un angļu valodas ekvivalentu *smart* (gudrs, elegants, veikls, atjautīgs). Vienādu nozīmju dēļ viltusdraugus ir grūti nošķirt un pastāv iespēja kļūdīties, tulkojot gan no V1 uz V2, gan arī otrādi. D. Bunčica skatījumā (Bunčic 2001, 5) sarežģītākie viltusdraugu gadījumi ir tie, kur viltusdraugu pārim ir viens semantiskais lauks (vārdi *sumāto* un *smart* – abi raksturo cilvēka pozitīvās rakstura īpašības).

Latviešu pētnieku vidū viltusdraugu pētīšanai angļu, franču un latviešu valodās pievērsās Andrejs Veisbergs. Līdzīgi kā P. Čamizo-Dominigezs, A. Veisbergs iedala tos 3 lielās grupās, iekļaujot arī ceturto, – pseidoviltusdraugu grupu. Pēc A. Veisberga (Veisbergs 1996, 2) klasifikācijas viltusdraugus iedala četrās grupās - īstie viltusdraugi (*false friends proper*), kas sakrīt ar D. Bunčica pilnīgo viltusdraugu definīciju, gadījuma vai nejaušie viltusdraugi (*occasional or accidental false friends*), kas sakrīt ar P. Domingeza un D. Bunčica definīcijām, niansētie vārdu pāri, kuros tiek izcelts viltusdraugu semantiskā lauka līdzības, vārdu stilistikā nokrāsa, lietošanas biežums u.c., un pseidoviltusdraugi (*pseudo false friends*), kas tiek definēti kā neeksistējoši vārdu pāri, kur tiek radīts neeksistējošs vārds V2 uz V1 vārda pamata, balstoties uz analogijas principa. Kā pseidoviltusdraugu piemēru A. Veisbergs min vārdu *narkomāns* un neeksistējošu angļu valodas vārdu *narcoman*, kur afikss *man* tiek uzskatīts par angļu valodas aizguvumu. (Veisbergs 1996, 3)

Japāņu un angļu valodu pāra kontekstā viltusdraugus pētīja Džiro Nagasava (Jiro Nagasawa) (Nagasawa 1958, 36), sastādot angļu valodas aizguvumu un ar apgērbi un šūšanu saistītu kognātu sarakstu, kas balstījās uz Roberta Lado (Robert Lado, 1915-1995) praktiskās valodniecības darba „Valodniecība pāri kultūrām” (*Linguistics Across Cultures*) (1957). Dž. Nagasavas pētījumā, tāpat kā jau iepriekš minētajās klasifikācijas, tiek nodalīti absolūtie viltusdraugi un daļējie viltusdraugi. Kognātu saraksts sastāv no 141 vārda vienības, kur 41 ir patiesie draugi jeb patiesie kognāti, 25 ir pilnīgie viltusdraugi un 42 daļējie viltusdraugi. Pētījumu unikālu padara salikteņu saīsināšana kā daļējo viltusdraugu rašanās avotu, kur saīsinātais saliktenis nezaudē savu nozīmi, tomēr būtiski maina formu.

Viltusdraugu klasifikāciju japāņu valodā izstrādāja arī Emi Učida (恵美内田 Emi Uchida). E. Učidas klasifikācija iedala *vaseieigo* (Japānā darinātus angļu valodas aizguvumus) kā atsevišķu kategoriju (Daulton 2007, 88), tomēr klasifikācijā pastāv nepilnības,

kas tiks aprakstītas zemāk. Tādēļ darba ietvaros E. Učidas klasifikācija tika pielāgota un modificēta ar A. Veisberga klasifikāciju, iekļaujot niansēto vārdu pāru kategoriju.

1.2.1. Viltusdraugu klasifikācija japāņu valodā

E. Učida iedala kognātus 6 tipos (Daulton 2007, 88). 6. tips ir patiesie draugi jeb patiesie kognāti, kur $A=B$, tādēļ šajā klasifikācijā tie nav aktuāli. Tiek arī atsevišķi nodalīti konverģentie kognāti (nozīmes samazināšana) un diverģentie kognāti (nozīmes paplašināšana), ko P. Dominiguezs (Allan 2009, 310), D. Bunčics (Bunčic 2001, 3) un A. Veisbergs (Veisbergs 1996, 2) iekļauj daļējo viltusdraugu kategorijā. Balstoties uz tā, konverģentie kognāti un diverģentie kognāti tiks iekļauti daļējo viltusdraugu kategorijā.

Tuvie viltusdraugi (*close false friends*) ir līdzīgi A. Veisberga niansēto vārdu pāru iedalījumam, tomēr E. Učidas klasifikācijā netiek ņemts vērā lietošanas biežums, stilistiskā nokrāsa, ģeneralizācija, tēlainie izteiksmes līdzekļi u.c. semantiskās nianses. Tie tiek definēti tikai kā „vārdi ar konceptuālu līdzību” (Benthuysen 2010, 4). Savukārt attāli viltusdraugi (*distant false friends*) atteicas uz iepriekš minēto absolūto viltusdraugu iedalījumu. *Vaseieigo* arī tiks iekļauts klasifikācijā, jo tas ir japāņu valodai unikāls fenomens, kas nav iedalāms nevienā no minētajām kategorijām.

Tādējādi nošķir 4 viltusdraugu kategorijas:

1. Pilnīgie (absolūtie) viltusdraugi – vārdu pāri, kuriem ir tikai viena nozīme (viennozīmju vārdi), taču V1 un V2 vārdu nozīmes ir attālas vai savstarpēji nesaistītas. Piemēram, japāņu valodas vārds *konsento* (コンセント konsento, rozete) un angļu valodas vārds *consent* (piekrišana). (Daulton 2007, 89)
2. Daļēji viltusdraugi – vārdu pāri noteiktās valodās, kur V1 vārdam ir vairāk nozīmju (polisēmija) nekā V2 vārdam un arī otrādi, jeb viena vai vairākas nozīmes ir vienādas vai līdzīgas, bet dažas nozīmes nav. Šos viltusdraugus ir grūtāk noteikt nekā absolūtos viltusdraugus. Piemēram, *šīru* (シール shiiru, uzlīme) un *seal* (zīmogs, ordenis). Šajā gadījumā aizguvums ir viennozīmju vārds, kamēr oriģināls angļu valodā - daudznozīmju.
3. Niansēti vārdu pāriem ir tā pati norādošā nozīme, taču pastāv nelielas semantiskās atšķirības:
 - semantiskā robeža - vārdam V1 ir vispārīga nozīme, ja salīdzina ar V2 vārdu. Vārds tiek lietots kā termins vienā valodā, taču tiek uzskatīts par sugas vārdu

otrā valodā. Piemēram, *gesuto* (ゲスト *gesuto*, radio vai televīzijas pārraides viesis) un angļu valodas vārds *guest* (viesis);

- stilistiskās atšķirības – starpība starp literāriem, neitrāliem un sarunvalodas vārdiem, kā arī kopējo attieksmi pret vārdu –vai tam ir negatīva vai pozitīva konotācija. Vārdiem var būt dažādi konteksti vai var tikt noteiktas kontekstuālās robežas. Piemēram, aizguvumam *naibu* (ナイーブ *naiibu*, nevainīgs, nemākslots) ir pozitīva konotācija japāņu valodā, kamēr angļu valodas oriģinālam *naive* (lētticīgs, vientiesīgs) – negatīva;
- lietošanas biežums - viltusdraugs var tikt lietots ļoti bieži, bet tā „pareizais” ekvivalents tiek lietots retāk;
- vārdkopu veidošanas ierobežojumi – vienā valodā vārds ir leksiski mazāk brīvāks vai vārdiem var nebūt vienādas sintaktiskās struktūras;
- diahroniska novirze – vārds vienā valodā ir arhaiskāks par otru – līdz ar to vārdiem ir ierobežota izmantošana, jo viens kognāts kļūva arhaisks vai pat novecojis un tā vietā tiek lietots mūsdienīgs homonīms. (Veisbergs 1996, 2).

4. Pseudoaizguvumi jeb *vasei eigo* (和製英語 *wasei eigo*, Japānā darināti angļu valodas vārdi) ir vārdi, kuriem nav ekvivalentu angļu valodā. Tie ir Japānā darināti angļu valodas vārdi, kas ir ievērojamas interferences avots starp angļu un japāņu valodām (Daulton 2007, 89). It īpaši gadījumos, kad angļu valodas runātājam, nezinot pseudoaizguvuma īsto nozīmi, rodas asociācijas uz angļu valodas vārda vai vārda savienojuma līdzības pamata. Piemēram, vārds *sukinšippu* (スキンシップ *skinship*, latv. mātes mīlestības fiziska izrādīšana pret bērnu), kas sastāv no angļu valodas vārdiem *skin* (āda) un *kinship* (tuvība).

1.2.2. Secinājumi

Īstos jeb absolūtos viltusdraugus, kas tiek uzskatīti par visstiprākajiem semantiskajiem viltusdraugiem, ir viegli nošķirt, jo tiem ir tikai viena nozīme un to semantiskie lauki nav savstarpēji saistīti, tādēļ arī iespēja kļūdīties ir mazāka.

Lai gan teorētiski daudzi vārdi atbilst viltusdraugu kritērijiem, daļēju viltusdraugu gadījumā iespēja kļūdīties ir lielāka, jo V1 un V2 vārdi var tikt lietoti vienā situācijā vai kontekstā. (Bunčic 2001, 4) Daļējiem viltusdraugiem ir arī dažādas stipruma un vājuma pakāpes, balstoties uz vārdu pāra nozīmēm (viltusdraugam var būt specializēta nozīme vai

otrādi – vispārīga), lietošanas biežuma un stilistiskās nokrāsas, jo līdzīgākas ir vārdu nozīmes un tiem ir viens semantiskais lauks, jo grūtāk ir nošķirt viltusdraugus no īstiem draugiem. Daļējie viltusdraugi norāda ne tikai uz valodu savstarpējo ietekmi, bet arī norāda uz vienas valodas attīstības pārākumu valodas savstarpējā kontakta gadījumos. Valodas attīstība rezultātā īstie draugi var kļūt par viltusdraugiem un otrādi. (Goews, Prinsloo, Schryver 2004, 4)

Niansēto vārdu pāru gadījumā ir svarīgs konteksts, kurā tos lieto. Kā tas bija piemērā ar vārdiem *naibu* un *naive*, viltusdraugs negatīvas konotācijas vietā var radīt pozitīvu konotāciju un arī otrādi. Jānošķir arī gadījumi, kad vārds tiek lietots tiešā vai pārnestā nozīmē (metafora, eifēmisms), jo, lietojot vārdus tiešā nozīmē tie var būt īstie draugi, bet pārnestā – kļūt par viltusdraugiem. (Dominiguez & Nerlich 2002, 7)

Savukārt angļu-japāņu valodas viltusdraugu pētīšanā svarīga loma ir aizgūto salikteņu saīsināšanai, kā rezultātā rodas daļēji viltusdraugi (saīsinātā aizgūvuma sākotnējā nozīme vai nozīmes nemainās, tomēr pazūd viena no salikteņa saknēm, kas arī rada kļūdīšanās iespēju). (Nagasawa 1958, 47)

Japāņu valodai ir arī raksturīgi pseidoaizgūvumi, kas kalpo par ievērojamu viltusdraugu avotu. Tos ir jānodala no pārējām viltusdraugu kategorijām, jo atšķirībā no pilnīgiem viltusdraugiem un daļējiem viltusdraugiem, pseidoaizgūvumi raksturo Japānas kultūras īpatnības un tiem nav pēc nozīmes līdzvērtīga angļu valodas vārda. Pseidoaizgūvumi rada lingvistisko interferenci uz grafiskās vai fonētiskās līdzības pamata.

Autores skatījumā 1.1.1. apakšnodaļā raksturotā klasifikācija var kalpot par pamatu japāņu-angļu valodu pāra viltusdraugu klasificēšanai un atlasīšanai glosārija izstrādei, jo tā ietver visas angļu valodas aizgūvumu japāņu valodā viltusdraugu raksturīgākās tendences.

2. Japāņu valodas leksikas slāņi un leksēmu semantika

Šajā daļā tiks apskatīti japāņu valodas leksikas slāņu iedalījumi, ar mērķi izskaidrot katra slāņa raksturīgākās īpašības, kā arī atrast pamatojumu aktīvai leksikas aizgūšanai no indoeiropiešu un ķīniešu valodām.

Attiecīgi tiks aprakstīts arī valodu kontakta fenomens kā leksikas aizgūšanas iemesls, aizgūšanas procesa nianse un to raksturīgākās īpašības japāņu valodā, ar ieskatu indoeiropiešu aizgūvumu vēsturiskā attīstībā, kas pastāv japāņu valodā jau no 17. gs. Papildus uzmanība tiks pievērsta arī angļu valodas aizgūvumiem kā galvenajam aizgūvumu avotam mūsdienu japāņu valodā, aprakstot to vēsturisko attīstību, kā arī aizgūšanas procesā raksturīgākās leksēmu morfoloģiskās, fonētiskās un ortogrāfiskās izmaiņas.

Atsevišķi 2.3. nodaļā tiks aprakstīts *gairaigo* leksikas slāņa semantikas maiņas fenomens, apstākļi, kas sekmē nozīmes maiņu, un viltusdraugu rašanās kā semantikas maiņas sekas. Izmantojot teorētisko materiālu par nozīmes maiņu, tiks atlasīti piemēri no Nacionālā Japāņu Valodas un Valodniecības Institūta apkopotā korpusa katram semantikas maiņas fenomenam japāņu-angļu valodas viltusdraugu kontekstā, lai pamatotu viltusdraugu problemātikas aktualitāti šajā valodu pāri.

2.1. Japāņu valodas leksikas slāņu klasifikācija

Japāņu valodai ir raksturīga leksiskā stratifikācija un daudzi valodnieki (Shibatani 1990; Kageyama & Saito, 2016; Daulton, 2007; Irwin, 2011) leksikas slāņus iedala 4 kategorijās (tas ir atkarīgs no tā, vai konkrētais valodnieks atzīst onomatopoēzi kā atsevišķu leksikas slāni). Par pamatu dotajā darbā tiks ņemta Marka Irvina (Mark Irwin) klasifikācija, kas nošķir 4 leksikas slāņus un iekļauj aizgūvumu (*gairaigo*) slānī arī iepriekš minētos *vaseieigo* vārdus.

2.1.1. Japāņu valodas vārdi

Japāņu valodas vārdi jeb *vago* (和語 *wago*) vai *Jamatokotoba* (大和言葉 *Yamatokotoba*, Jamato vārdi), kur *va* (和 *wa*) ir prefikss, kas apzīmē ‘japāņu’, bet *Jamato* – sens japāņu klans, no kura ir cēlušies mūsdienu japāņi. (Irwin 2011, 5)

Vago slānis veido japāņu valodas leksikas pamatu. Tajā ietilpst sekojošas vārdšķiras (vārdšķiru tulkojumi latviešu valodā tika paņemti no Laumas Šimes raksta „Japāņu valodas adnominalizēšanas partiluka *no* (の) un tās atbilsme latviešu valodā” Pieejams: https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/VNF_7/L_Sime_VNF_7.pdf)

- lietvārdi - *ki* (木 *ki*, koks), *me* (目 *me*, acs), *kokoro* (心 *kokoro*, sirds) u.c.

- darbības vārdi - *asobu* (遊ぶ *asobu*, spēlēt), *taberu* (食べる *taberu*, ēst), *suru* (する *suru*, darīt) u.c.
- darbības lietvārdi (salikteņi) – *kašikari* (貸し借り *kashikari*, aizņemšana un aizdošana) u.c.
- īpašības vārdi – *marui* (丸い *marui*, apaļš) u.c.
- īpašības lietvārdi – *odojakana* (おどやかな *odoyaka-na*, maigs) u.c.
- modālās teikuma izskaņas - *darō* (だろ *daroo*, iespējams; es domāju) u.c.
- apstākļa vārdi – *kinou* (昨日 *kinoo*, vakar) u.c.
- saikļi – *sošite* (そして *soushite*, un) u.c.
- partikulas – *kara* (から *kara*, no), *to* (と *to*, ar) u.c. (Kageyama & Saito 2016, 17)

Vairums lietvārdu apzīmē tādus fundamentālus fenomenus kā ķermeņa daļas, dabas objektus un dabas parādības. Savukārt darbības vārdus sīkāk iedala divās kategorijās – ar līdzskani saknes beigās, piemēram, *nom no nomu* (飲む *nomu*, dzert) vai patskani saknes beigās, piemēram, *tabe no taberu* (食べる *taberu*, ēst). Šiem vārdiem piemīt neliels *mora* (īsu zilbju) skaits (parasti 1 vai 2), kas norāda uz viena vārda spēju apzīmēt plašu parādību klāstu. Piemēram, lai grafiski attēlotu darbības vārdu *au* tiek lietotas vairākas ķīnizīmes (会う, tikties; 合う apvienot, saskanēt, satikties; 逢う, tikties ar tuviem draugiem; 遭う, negatīva konotācija – sastapt). Neliels *mora* skaits vārdos veicina polisēmiju un homonīmiju. (Kageyama & Saito 2016, 19-20)

Kopumā *vago* slānis ir nabadzīgs saistībā ar mājdzīvnieku apzīmēšanu, ķermeņa daļām un ķermeņa kustībām (nenošķir starpību starp kāju un pēdu u.c.), taču onomatopoēze daļēji to kompensē. (Shibatani 1990, 141)

2.1.2 Sino-japāņu vārdi

Sino-japāņu vārdi jeb *kango* (漢語 *kango*, Haņ vārdi) – aizguvumi no ķīniešu valodas. Vislielākais aizguvumu skaits japāņu valodā pieder tieši pie *kango* slāņa. Tas ir izskaidrojams ar to, ka ķīniešu un japāņu valodas kontakts ir visilgākais - jau sākot ar 1. gadsimtu. Liela daļa šo aizguvumu tika darināti Japānā, pievienojot japāņu valodas lasījumu ķīnizīmēm, ko nosauca par *vasei no kango* (和製の漢語 *vasei no kango*, Japānā darināti *kango*). *Vasei no kango* sīkāk iedalās divās grupās – viduslaiku *kango* (~1000-1300), kad sāka pierakstīt

japāņu vārdus ar ķīnizīmēm un lasīt tos kā *kango* (ķīnizīmēm ir divi lasījumi – japāņu un ķīniešu). Otrā grupa ir Meidži perioda *kango* jeb *šinkango* (新漢語 *shinkango*, jaunie *kango*), nepieciešamība pēc kuriem radās Meidži perioda industriālās un ekonomiskās attīstības dēļ. Dotajā gadījumā *šinkango* bija tāda pati loma kā latīņu valodas vārdiem angļu valodas leksikā. (Irwin 2011, 6)

Ārzemju idejas un svešvārdi tika pielāgoti japāņu valodai ar kalku palīdzību, lietojot ķīnizīmes, kuru nozīmes līdzinājās svešvārdiem, vai arī bija fonētiski līdzīgi. Viens no kalkiem, ko lieto mūsdienu japāņu valodā, ir *kūkō* (空港 *kūkō*, lidosta), kas sastāv no ķīnizīmēm – *kū* (空 *kū*, gaiss) un *kō* (港 *kō*, osta). Sakarā ar ASV okupācijas spēku vēlmi ‘uzlabot demokrātiju un rakstpratību’, ķīnizīmju lietošana tika ierobežota, kas arī noveda pie kalku darināšanas sistēmas beigām, un tā vietā tika veicināta aizguvumu pierakstīšana *katakana* alfabētā. (Daulton 2007, 15)

Sino-japāņu slāņa vārdšķiras manāmi atšķiras no *vago* slāņa. Japāņu valodā aizguvumi ienāk kā lietvārdi, lai gan donorvalodā tie varēja būt arī darbības vārdi vai īpašības vārdi. Tamdēļ S-J vārdi saglabā savu sākotnēju predikatīvo funkciju, pārtopot par darbības lietvārdiem. No *vago* slāņa darbības lietvārdiem S-J atšķiras ar nepieciešamību pievienot morfēmu *suru* (する *suru*, darīt). Piemēram, vārdam *benkjō* (勉強 *benkyō*, studijas) pievienojot *suru* tas pārtaps par *benkjōsuru* (勉強する *benkyō suru*, mācīt). Jāatzīmē, ka lielais vairākums darbības lietvārdu pieder tieši pie S-J leksikas slāņa, tomēr tie ir raksturīgi arī *gairaigo* un onomatopoēzes leksiskajam slānim. (Kageyama & Saito 2016, 21)

1964. gadā NINJAL veiktajā pētījumā, ķīniešu aizguvumi sastādīja 47,5% no kopējā japāņu valodas vārdu skaita, kamēr japāņu valodas slāņa vārdi – vien 36,7%. (Loveday 1986, 25)

2.1.3. Onomatopoēze

Onomatopoēze (擬音語 *giongo* vai 擬声語 *giseigo*) – vārdi, kas atdarina cilvēku psiholoģiskos un fiziskos stāvokļus, dabas parādības, ārējo objektu īpašības u.c. Piemēram, *zāzā* (ざあざあ *zaazaa*, stipru lietavu skaņas), *pikapika* (ピカピカ *pikapika*, spīdošs), *pekopeko* (ぺこぺこ *pekopeko*, izsalkuma skaņa). Vairums onomatopoēzes vārdu netiek iekļauti vārdnīcās un tiem, kam japāņu valoda nav dzimtā valoda, to nianšes un nozīmi ir grūti saprast. Onomatopoēzes vārdi netika aizgūti, tāpēc bieži klasifikācijās to mēdz apvienot kopā ar *vago* slāni. (Irwin 2011, 6)

Onomatopoēzes vārdi lielākoties ir apstākļa vārdi, bet tiem piemīt arī darbības vārdiem, īpašības vārdiem un lietvārdiem līdzīgas funkcijas. (Kageyama & Saito 2016, 27)

2.1.4. *Gairaigo*

Gairaigo (外来語 *gairaigo*, vārdi, kas nāk no ārzemēm) ir aizguvumi, kas nepieder pie S-J lekskas slāņa. Pirmo reizi terminu *gairaigo* lietoja Meidži perioda (1868-1912) valodnieks Ueda Kazutoši (上田万年 Ueda Kazutoshi) (1867-1937). *Gairaigo* parasti pieraksta *katakana* alfabētā un bieži tos sauc arī par *katakana go* (カタカナ語 *katakana go*, *katakana* valoda). (Frellesvig 2010, 406) Japāņu valodnieks Jošio Sugimoto (Yoshio Sugimoto) definē *garaigo* sekojoši:

„*Garaigo* ir svešvārdi [*gaikokugo*], kas tika iekļauti attiecīgajā valodā, konkrētāk, svešvārdi, kas tika pielāgoti attiecīgās valodas fonotaktiskajām īpatnībām, piemēram, *radžio* (ラジオ *radio*, radio) no angļu valodas vārda *radio*.” (Irwin 2011, 8)

Viņš tos iedala 3 lielās grupās: ķīniešu, eiropiešu un ‘citi’. ‘Citi’ dotajā gadījumā ir seni aizguvumi no korejiešu un ķīniešu valodām, kas sastāda lielu daļu no japāņu valodas leksikas slāņa. Līdz ar to *garaigo* ir jebkas, kas nav japāņu izcelsmes vārds. J. Sugimoto definīcija ir pārāk plaša un nekonkrēta – jebkurš vārds, kuram nevar atrast ‘japāņu’ saknes var būt aizguvums. Savukārt M. Īrvins definēja (Irwin 2011, 10) *gairaigo* kā ārzemju izcelsmes vārdus, kuri parādījās 16. gadsimta vidū (16. gadsimtā Japāna dibināja pirmos kontaktus ar eiropiešu iecelotājiem). Tie ietver jebkurus ķīniešu un korejiešu izcelsmes vārdus, kas parādījās pēc tā laika perioda, un tika pielāgoti japāņu valodas fonētikai, kā arī tos saprot lielākā sabiedrības daļa.

Šizuka Sakagami (Shizuka Sakagami) *gairaigo* slānī iekļauj arī aizguvumu saīsinātās formas – elipses un apcirpšanu (*clipping*) -, salikteņus jeb hibrīdvārdus, kas tiek darināti no aizguvumiem (piemēram, *gairaigo* vārds + japāņu afikss vai vārds), akronīmus un pseidoaizguvumus jeb *vaseieigo*. (Sakagami 2000, 15)

Kā tas bija gadījumā ar S-J leksiskā slāņa vārdšķirām, *gairaigo* slānī dominējošās vārdšķiras ir lietvārdi un retāk - darbības lietvārdi. (Kageyama & Saito 2016, 27) Kā liecina NINJAL dati, 95% no *gairaigo* ir lietvārdi. (Irwin 2011, 137) Tomēr jāpiebilst, ka *gairaigo* slāni nošķir arī veselu frāžu aizgūšana. (Kageyama & Saito 2016, 27) Angļu valodas frāze *at home* (mājās) pārtop par īpašības lietvārdu *attohōmuna* (アットホームな *attohōmu-na*, mājīgs, ērts).

Gairaigo leksiskais slānis ir strauji augošs – par to liecina 1956. gadā un 1994. gadā Nacionālā Japāņu Valodas un Valodniecības Institūta veiktie pētījumi par japāņu leksēmu izplatību, balstoties uz leksikas slāņiem. *Gairaigo* aizguvumu skaits (*token count*) sastādīja

12% no kopējā pētīto vārdu skaita un 35% no kopējā dažādu vārdu (*type count*) skaita, kamēr 1956. gadā tie sastādīja tikai 3% un 10%, respektīvi. (Irwin 2011, 18).

2.2. Valodu kontakts un japāņu valodas aizgūšanas īpatnības

Valodu savstarpējā kontakta, ko valodniece Sāra Tomasone (Sarah Thomason) savā grāmatā „Valodu kontakts” („*Language contact*”) (2001) definēja kā „vairāku valodu lietošanu vienā vietā un vienā laikā” (Thomason 2001, 1), rezultātā rodas vairāki lingvistiskie fenomeni tostarp – valodu sajaukums, valodas maiņa, bilingvālisms un multilingvālisms, gramatikalizācija, valodas izmiršana un aizgūšana. Pārsvarā valodu kontakts tika pētīts bilingvālisma kontekstā (Weinreich 1979; Myers-Scotton 2005; McMahon 1994; Matras 2009), bet S. Tomasone norāda (Thomason 2001, 2) - valodu kontakts var notikt arī gadījumā, ja vairāku valodu runātāji neatrodas vienā vietā. Kristietība veicināja latīņu valodas izplatīšanos, budisms – pāli valodas izplatīšanos, bet islāms – klasiskās arābu valodas izplatīšanos. Neskaitot reliģiskos tekstus, mūsdienās var novērot arī angļu valodas ietekmi valstīs, kur angļu valoda nav dominējošā valoda. Šādos gadījumos valodu kontakts notiek arī bez pilnīga bilingvālisma.

Leksikas aizgūšanas apjoms ir cieši saistīts ar valodu kontaktu. Izņemot agrīno ķīniešu-japāņu valodu kontaktu, kā rezultātā Japānā ilgstoši pastāvēja diglosija, neliels aizgūvumu skaits japāņu valodā ir arī no ainu un korejiešu valodām. (Loveday 1986, 25) Savukārt kopš 19. gs. var novērot izteiktu japāņu-angļu valodas kontaktu.

Pēc S. Tomasones ‘aizgūvumu skalas’ (skat. pielikumu Nr.2), japāņu un angļu valodas kontakts pieder pie ‘nedaudz intensīvs’ (*slightly more intense*) vai pat pie ‘intensīvāks’ (*more intense*) kategorijas. Tika novērota saikļu, vietniekvārdu (*mai* un *juu*, respektīvi, *my* un *you* angļu valodā) un arī artikulu lietošana (*ze* un *ra*, no angļu valodas *the* un franču valodas *la*). Tie tiek arvien biežāk lietoti kā funkcionālie vārdi, it īpaši reklāmās, piemēram, *izakaja in Nagasaki* (居酒屋 in 長崎 *izakaya in Nagasaki*, tradicionālais japāņu bārs Nagasakī), kur *in* ir pierakstīts latīņu alfabētā. „Aizņēmēja” (*borrower*) gadījumā japāņu valoda atrodas ikdienas (*casual*) kategorijā, jo Japānas sabiedrība ir monolingvāla. (Irwin 2011, 1)

Leksikas aizgūšana japāņu valodā ir unikāla ar to, ka starp donorvalodu un japāņu valodu pastāv ļoti neliels tiešs lingvistiskais kontakts. Aizgūšana notiek homogēnā sabiedrībā, kur ārzemnieku-svešvalodu runātāju skaits nav pietiekami liels, un 450 gadu garumā, kopš pirmās saskarsmes ar eiropiešiem, bilingvālo japāņu skaits arī ir bijis neliels. (Irwin 2011, 2)

2.2.1. *Gairaigo* vēsturiskā attīstība

Intensīva aizgūšana no indoeiropiešu valodām japāņu valodā sākās ar Japānas izolācijas perioda beigām - Meidži periodā (1867-1912) - kad Japānā sāka ienākt „Rietumu”

idejas un bija nepieciešamība pēc jaunvārdiem. Aizguvumu ieviešanu japāņu valodā var iedalīt 3 fāzēs:

1. pirms Meidži perioda
2. no Meidži perioda līdz 2. pasaules kara beigām
3. no 2. pasaules kara beigām

Īpaši liela nozīme bija pēdējām divām fāzēm – to ietekme uz mūsdienu japāņu valodu bija vislielākā. (Frellesvig 2010, 403)

Par pirmajiem *gairaigo* aizguvumiem uzskata vārdus, kas parādījās 16. gadsimtā, kad Japānā nokļuva pirmie misionāri no Portugāles. Aizguvumi bija saistīti lielākoties ar japāņiem jaunām lietām un idejām. Piemēram – *kirišitan* (キリシタ kirishitan, kristietis), *tabako* (タバコ tabako, tabaka), *pan* (パン pan, maize), *karuta* (カルタ karuta, kārtis), *šabon* (シャボン shabon, ziepes), *vain* (ワイン wain, vīns), *biduro* (ビヅロ biduro, glāze), *tempura* (天ぷら tempura, panējumā ceptas jūrasveltes vai dārzeņi) u.c. Daudzi no šiem vārdiem vēl joprojām tiek lietoti japāņu valodā. (Frellesvig 2010, 406)

Tālāk sekoja nīderlandiešu valodas aizguvumi un Japānas izolācija 17. gs. Iemesls attālinātam valodu kontaktam Japānas izolācijas laikā (1633–1853) un vēlāk nebija reliģija, kā tas ir citos gadījumos (piemēram, 6. gs budisma ienākšana Japānā bija viens no iemesliem aktīvai leksikas aizgūšanai no kulturāli pārākas ķīniešu valodas), bet gan „Rietumu” (it īpaši holandiešu un britu) zinātniskais un filozofiskais progress, kas motivēja japāņu zinātniekus pētīt rakstīto valodu. (Irwin 2011, 2-3) Nīderlandiešu valodas aizguvumi ir saistīti ar medicīnu un ikdienas priekšmetiem, piemēram, *mesu* (メス mesu, skalpelis), *fooku* (フォーク fooku, dakša). Atšķirība no portugāļu valodas, nīderlandiešu valodas aizguvumus mūsdienās gandrīz nelieto. (Frellesvig 2010, 406)

Japānas modernizācijas ietvaros Meidži periodā tika pieņemti vairāki aizguvumi, kas tika ieviesti valodā kā tiešie aizguvumi vai kā kalki. Meidži periodā un arī vēlāk par galveno aizguvumu avotu kļuva angļu valoda, kamēr aizguvumiem no citām donorvalodām bija diezgan šaurs pielietojums. (Frellesvig 2010, 410).

2.2.2. *Gairaigo* iekļaušana un lietošanas motivācija

Rakstība

Japāņu valodā pastāv 3 rakstības sistēmas – *katakana*, *hiragana* un ķīnizīmes jeb kandži (漢字 kanji, Han zīmes), ko mēdz dēvēt par hieroglifiem. Ķīnizīmes tika pārņemtas 4.

gadsimtā no Ķīnas, tomēr valodu atšķirību dēļ (ķīniešu valodā ir izolējoša, bet japāņu valoda – aglutinatīva), tās nebija iespējams pilnībā piemērot japāņu valodas reālijām (postpozīciju, afiksu u.c. pieraksta iemeslu dēļ). (Gottleib 1996, 3)

Tādēļ 10. gs., pēc vairākiem eksperimentiem ar rakstību, tika radītas *kana* alfabēti (*kana* ir uz skaņas balstīta rakstība, kur mazākā valodas vienība ir *mora* jeb īsa zilbe) (Daulton 2008, 14). Sākotnēji *kana* alfabētus izmantoja kā mnemoniskos simbolus ķīnizīmju lasīšanai. Tie ir balstīti uz sena japāņu dzejas krājuma „Manjošu” (万葉集 Man'yōshū, Desmit tūkstošu lapu krājums), kur ķīnizīmes tika lietotas tikai kā *mora* pierakstīšanas veids. *Hiragana* un *katakana* tika izveidoti no Manjošu esošām ķīnizīmēm, vienkāršojot tās. Piemēram, ķīnizīmes *yoru* (夜 yoru, nakts) japāņu lasījums ir ‘ja’. Ņemot šo ķīnizīmi par pamatu, *hiragana* un *katakana* alfabētos ‘ja’ *mora* vienību sāka pierakstīt kā や un ヤ. (Shibatani 1990, 126)

Katakana (片仮名 katakana, daļēja *kana*) alfabēts radās kā japāņu izrunas un gramatikas abreviatūru pieraksts Budistu tekstos, kas ienāca no Ķīnas. Tai ir kvadrātveidīga forma. Savukārt *hiragana* (平仮名 hiragana, vienkārša *kana*) alfabēts ir cēlies no ķīniešu kaligrāfijas pieraksta kursīvā, un tā forma ir apaļāka. Vēsturiski *katakana* alfabēts tika uzskatīts par ‘oficiālo’ rakstību, kurā birokrāti rakstīja dokumentus, bet *hiragana* rakstību lietoja sarunu, vēstuļu u.c. neoficiālo dokumentu pierakstam. Saistībā ar sarunvalodas izplatīšanos, *hiragana* kļuva arvien populārāka. Pilnībā *hiragana* un *katakana* rakstību lietošanas vadlīnijas mūsdienu japāņu valodā tika izveidotas 1946. gadā, kad Japānas jaunā konstitūcija tika pierakstīta *hiragana* rakstībā. Ap to laiku arī parādījās nepieciešamība precīzāk atspoguļot angļu valodas aizguvumu fonēmas, kā rezultātā *katakana* alfabētā sāka parādīties jaunas *mora* vienības. Izņemot pamata *mora* vienības, kas pastāv arī *hiragana* alfabētā (kopumā tās ir 46 vienības), pašlaik *katakana* alfabētā pastāv 50 unikālas *mora* vienības. (Stanlaw 2005, 85)

Mūsdienās *hiragana* alfabētu lieto japāņu valodas gramatisko formu (partikulu, postpozīciju, darbības vārdu un lietvārdu afiksu u.c.) pierakstam, bet *katakana* alfabētu lieto, lai izceltu vārdus (*katakana* alfabētu var salīdzināt ar kursīvu), pierakstītu aizgūtos un onomatopoēzes vārdus. (Gottleib 1996, 4) *Katakana* alfabēta salīdzinoši vienkāršais pieraksts ļauj bez vārdnīcas palīdzības darināt jaunus aizguvumus. Kā norāda Džiliana Keja (Gillian Kay):

„Tas ļauj ikvienam brīvi pierakstīt angļu valodas vārdus, bez nepieciešamības apgūt ķīnizīmes vai zināt oriģinālā vārda pareizrakstību.” (Kay 1995, 72)

Pateicoties izteiktai *katakana* alfabēta formai un šauram pielietojuma lokam, tiek nodalīti leksiskie slāņi, kas arī daļēji izskaidro, kāpēc netiek ierobežots aizgūvumu skaits. (Daulton 2007,15) Savukārt japāņu valodnieks Juki Macuzaki (松崎由貴) norāda -

Š. Sakagami (Sakagami 2000, 56) norāda – japāņu valodas struktūra veicina aizgūšanu, jo japāņu valodā nav dzimumu, skaitļa vārdu un locījumu. Locījumu vietā tiek lietotas partikulas, līdz ar to jebkurš aizgūvums var tikt ievietots teikumā nominatīvā, nepielāgojot to morfoloģiski.

Homonīmija

Vēl viens iemesls *gairaigo* lietošanai ir liels homonīmu daudzums S-J leksikas slānī. (Sakagami 2000, 9) Valodnieks Uriels Veinreih (Uriel Weinreich 1926-1967) nodēvēja šo fenomenu par ‘homonīmu sadursmi’ (*clash of homonyms*), kad aizgūšana ir motivēta ar ievērojamu homonīmu daudzumu valodā. (Weinreich 1979, 52) Liels homonīmu daudzums tiek izskaidrots arī ar salīdzinoši nelielu fonēmu skaitu (japāņu valodā kopumā ir 15 līdzskaņi un 5 patskaņi) un to ierobežotiem *mora* savienojumiem, kas nespēja atspoguļot ķīniešu fonoloģiskās sistēmas īpatnības. (Ezaki 2010, 3) Piemēram, trīs *mora* vārdu *kougi* var pierakstīt kā minimums 20 dažādos veidos (講義, lekcija; 抗議, iebildums; 交誼, draudzība; 好誼, tuva draudzība; 公儀, varas institūcijas u.c.). Vārdu *koušou* – 40 dažādos veidos. Tomēr visbiežāk leksēmā pastāv tikai divi homonīmi. Grūtības izprast teikto rodas gadījumos, ja ir liels homonīmu daudzums vienā *mora* savienojumā, tomēr pārsvarā vārda nozīmi var saprast, balstoties uz kontekstu, kurā tas tika lietots. (Matsui 2015, 2-3)

Sociokulturāli aspekti

Pastāv arī sociokulturāli iemesli *gairaigo* radīšanai. Meidži periodā un pēc 2. pasaules kara japāņi uzskatīja visu ‘Rietumniecisko’ par labāku, eksotiskāku, modernāku un izsmalcinātāku. Tādēļ *gairaigo* lietošana tiek motivēta ar runātāja spēju orientēties ‘izsmalcinātos’ ‘Rietumu’ kultūras jēdzienos. (Sakagami 2000, 10) Jau 1859. gadā, kad tika publicēta vārdnīca *Genkai*, aizgūvumu skaits no indoeiropiešu valodām japāņu valodā sastādīja 551 vārdus jeb 1,4% no kopējā vārdu skaita vārdnīcā. Savukārt 1956. gadā *Reikai Kokugo Džiten* aizgūvumu skaits sastādīja jau 1428 vārdus jeb 3,5% no vārdnīcā esošo vārdu skaita. 1989. gadā tie bija jau 13,300 vārdi jeb 10% no kopējā skaita. Katru gadu publicētajā neoloģismu vārdnīcas izdevumā „Mūsdienu vārdu enciklopēdija” (現代用語の基礎知識 *Gendai Yogo no Kiso Chishiki*) 60-70% no jaunajiem vārdiem sastāda aizgūvumi no indoeiropiešu valodām. (Daulton 2007, 12)

Mūsdienās lielākā daļa *gairaigo* aizguvumu presē ir no angļu valodas, bet pārējo Eiropas valodu vārdi tiek lietoti noteiktās jomās. Piemēram, itāļu valodas aizguvums lieto mūzikā un ēdienu nosaukumos, vācu valodas aizguvumus – medicīnā, franču valodas aizguvumi parasti tiek saistīti ar ‘augsto’ kultūru, bet krievu valodas aizguvumi – ar 20. gs. politiskajām kustībām. Patieso *gairaigo* aizguvumu skaitu ir grūti noteikt – tie tiek ātri iekļauti japāņu valodā un tikpat ātri no tās pazūd. (Stanlaw 2009, 13-14)

Turpmāk darbā tiks aprakstītas angļu valodas aizguvumu īpatnības, pamatojoties ar to lielo skaitu mūsdienu japāņu valodas leksikā (2006. gada veiktajā pētījumā par periodu no 1981. gada līdz 2000. gadam angļu valodas aizguvumu skaits japāņu valodā sastādīja 91% no kopējā *gairaigo* skaita) (Irwin 2011, 26), un to ietekmi uz japāņu valodas attīstību. Pārējo indoeiropiešu aizguvumu pielietojums ir specializēts un kopējais leksēmu skaits ir salīdzinoši neliels, lai varētu novērot būtiskas nozīmes maiņas procesus, kā arī angļu valodas pratēju skaits ir ievērojami lielāks, kas padara angļu-japāņu valodas viltusdraugu izraisītu interferenci iespējamu ne tikai atsevišķu indivīdu līmenī, bet arī noteiktās japāņu valodas studentu grupās.

2.3. Angļu valodas aizguvumi

Angļu valodas aizguvumi kļuva par neatņemamu japāņu valodas leksikas sastāvdaļu – tos lieto ikviens japānis un tos var dzirdēt gan klausoties mūziku, gan arī lasot ziņas. Mūsdienās apmēram 10% no japāņu valodas leksikona ir angļu valodas aizguvumi. Šie dati ir pārsteidzoši, jo angļu un japāņu valodas nav radniecīgas, tām ir dažādas kultūras, tās nav arī ģeogrāfiski saistītas. (Daulton 2007, 13)

Lai aizguvumus iekļautu japāņu valodā, tie tiek ortogrāfiski, fonētiski, morfoloģiski un semantiski pielāgoti, tāpēc arī nav lingvistisku šķēršļu veiksmīgai aizguvumu ‘japanizācijai’. (Daulton 2007, 16) Angļu valodas aizguvumus iedala vairākās grupās pēc to lietošanas mērķa:

1. tehniskie termini, kas tiek ieviesti japāņu valodā no vairākiem specializētiem laukiem, lai veicinātu ‘zināšanu padziļināšanu’. Mūsdienu aizguvumi ir saistīti ar informācijas tehnoloģijām – *hakkā* (ハッカー hakkā, hakeris), *nettovākingu* (ネットワークング nettowākingu, tīklošana) u.c.;
2. saistībā ar 1. grupu – daudzi aizguvumi tiek ieviesti, lai aprakstītu jaunu vai kvazi-jaunu fenomenu, kas pirms tam nav eksistējis Japānā. Piemēram, vārdiem *hoomuresu* (ホームレス hoomuresu, bezpajumtnieks), *keččapu* (ケッチャップ kecchapu, kečups) nav analoga vārda japāņu valodā. Atsevišķi M. Īrvins (Kageyama & Saito 2016, 172) izceļ sabiedriskos medijus un automašīnu industriju sfēras kā lielākos angļu valodas

aizguvumu rašanās avotus. Par iemeslu tiek minēts aizguvumu augstais statuss japāņu vidū. Angļu valodas aizguvumu lietošana luksus klases preču mārketingā rada iespaidu par angļu valodas aizguvumiem kā par neatņemamu greznības un izsmalcinātības sastāvdaļu. Tāpat arī angļu valodas aizguvumi tiek lietoti, lai radītu jaunu tēlu novecojušām lietām – *daidokoro* (台所 daidokoro, virtuve) tagad tiek saukta par *kičin* (キッチン kichin, virtuve);

3. angļu valodas aizguvumi tiek lietoti kā eifēmismi, lai apspriestu ‘aizliegtās’, nepatīkamās, aizvainojošās vai netaktiskas tēmas. Eifēmismi tiek īpaši aktīvi darināti un lietoti, lai diskutētu par seksuālajām attiecībām un ar tām saistītām tēmām. (Kageyama & Saito 2016, 172) Piemēram, saliktenis *sopurando* (ソープランド soopurando, bordelis, kas atrodas turku saunā) tika darināts no angļu valodas vārdiem *soap* (ziepes) un *land* (zeme). Pastāv arī gadījumi, kad eifēmismi ‘neslēpj’ ierastus seksuāla rakstura vārdus, bet tieši otrādi - ‘izpušķo’ vai izceļ tos. (Miller 1997, 11) Jāatzīmē, ka vairums eifēmismu pieder pie *vaseieigo* aizguvumiem, lai gan pastāv eifēmismi, kas tiešā veidā pārnāca no angļu valodas. Piemēram, vārds *piru* (ピル piru, kontracepcijas tabletes) ir cēlies no angļu valodas eifēmisma ar vienādu nozīmi *the pill*, bet aizgūšanas rezultātā zaudēja artikulu *the*;
4. attiecīgi aizguvumi ir ļoti populāri un var tikt lietoti kā jauniešu un/vai vidusskolnieču, noziedznieku argo. Piemēram, vārds *anansā* (アナウンサー anaunsā, diktors), kas ir cēlies no angļu valodas vārda *announcer*, noziedznieku žargonā apzīmē informatoru. Intensīvi aizguvumus lieto arī japāņu mūzikā. (McKenzie 2010, 17).

2.3.1. Angļu valodas aizguvumu vēsturiskā attīstība

Edo periods (1603-1868)

Angļu tirgotāji parādījās Japānā ap 1613. gadu, taču uz to brīdi gan britiem, gan arī viņu valodai, salīdzinot ar portugāļiem vai holandiešiem, bija maza ietekme. Ap to laiku parādījās pirmais angļu valodas aizguvums japāņu un tas bija *gureborotan* (gureborotan, Lielbritānija). (Irwin 2011, 53)

Meidži periods (1868-1912)

19. gadsimta vidū, kad Japāna atkal kļuva pieejama ārzemju tirgotājiem, angļu valoda kļuva par obligāto valodu skolās. Ap 1874. gadu Japānā bija 91 svešvalodu skolu Japānā un 82 no tām bija paredzētas angļu valodas apguvei. Ap to pašu laiku Jokohamā vietējie japāņu

jūrniki sāka lietot angļu valodas vārdus un, pateicoties galvaspilsētas Tokijas tuvumam, šie vārdi izplatījās arī galvaspilsētā. Šie aizguvumi bija *hoteru* (ホテル *hoteru*, viesnīca), *hausu* (ハウス *hausu*, siltumnīca; veikals; rezidence), *konširoo* (コンシロー *konshiroo*, padome), kas ir cēlušies no angļu valodas vārdiem *hotel*, (*green*)*house* un *council*. Šie vārdi ir drīzāk definējami kā *gaikokugo* nevis *gairaigo*, jo tie nebija pielāgoti japāņu valodas fonētikai. (Irwin 2011. 55)

Jokohamas pidžinvaloda ātri izzuda, taču tās ietekme uz turpmāko japāņu valodas attīstību bija liela. Jokohamā tika darināts pirmais *vaseieigo* vārds - *kameja* (カメヤ *kameya*, eiropiešu suņi). Iespējams, dotais vārds radās, dzirdot amerikāņu jūrnīku saucienu ‘*come here!*’. ‘Sentimentālā’ partikula *ja* (ヤ *ya*) vārda beigās norāda uz tuvību. Eiropiešu suņus vēl joprojām sauc par *kame* (カメ *kame*) (Stanlaw 2005, 58)

Meidži periodā angļu valoda kļuva par ļoti pieprasītu un populāru studentu un *haikara* (ハイカラ *haikara*, izsmalcināta ‘Rietumu’ dzīvesveida sekotāji) no angļu val. *high collar* (augsta apkakle), kas veicināja angļu valodas aizguvumu lietošanu ikdienā. Kā piemērs – fragments no 1875. gada noveles, kur sarunājas divi Meidži Universitātes studenti. Aizguvumi ir izcelti ar treknrakstu.

(1) 我輩のウオッチではまだテンミニユッツぐらい。 (Stanlaw 2005, 61)

Mans *watch* (pulkstenis) rāda, ka ir palikušas vēl apmēram *ten* (desmit) *minutes* (minūtes). (autores tulk.)

(2) Webster の大辞典、実にこれはユースフルじゃ。 (Stanlaw 2005, 61)

Webstera vārdnīca – tā patiešām ir *useful* (noderīga). (autores tulk.)

(3) ちょっとそのブックをみせてくれんか?。 (Stanlaw 2005, 61)

Vai tu nevarētu uz mirkli parādīt šo *book* (grāmatu)? (autores tulk.)

Pirmo angļu valodas aizguvumu adaptācija noritēja citādāk nekā tas ir mūsdienās. Tiem bija raksturīgs epentētisks patskanis. Ja tagad ir *buraši* (ブラシ *burashi*, birste), agrāk bija *burašu* (ブラシユ *burashu*), un *šāto* (シャート *shaato*, kreklis) vietā tagad ir *šacu* (シャツ *shatsu*, kreklis). (Irwin 2011, 55)

Sakarā ar to, ka profesori un tehniskie eksperti bija briti vai amerikāņi, angļu valodā tika pasniegtas lekcijas universitātēs. Grāmatas tika ievestas no ASV vai Lielbritānijas, un kā norādīja japāņu rakstnieks Nacume Soseki (Stanlaw 2005, 61) – arī matemātika, ģeometrija

un bioloģija tika pasniegta angļu valodā. Angļu valodas ietekme bija tik liela, ka mūsdienu Japānas izglītības sistēmas dibinātājs Mori Arinori izteica vēlmi padarīt angļu valodu par valsts valodu japāņu valodas vietā. (McKenzie 2010, 7)

Taišo periods (1912-1926)

19. gadsimta sākumā Japānā dominēja britu angļu valoda, bet sākot ar Taišo periodu, amerikāņu globālās ietekmes dēļ, japāņi sāka aizgūt vārdus arī no amerikāņu angļu valodas. Tā laika amerikāņu angļu valodas aizguvumi bija saistīti ar sportu (precīzāk - beisbolu, kas ienāca no ASV), mūziku, politiku, modi un tehnoloģijām. Piemēram – *rīgu* (リーグ riigu, līga), *džazu* (ジャズ jazu, džezs), *anākisuto* (アナキスト anaakisuto, anarhists), *sūtsu* (スーツ, uzvalks), *takuši* (タクシー takushii, taksometrs), *sararīman* (サラリーマン sarariiman, ofisa darbinieks). (Irwin 2011, 56) Taišo periods ir nozīmīgs arī ar to, ka tika noteikti *gairaigo* aizgūšanas, izveidošanas un modificēšanas pamatprincipi, kas tiek lietoti arī mūsdienās. (Stanlaw 2005, 68)

No Šova perioda līdz Heisei periodam (1926-)

1931. gadā ģeopolitiskās situācijas saasināšanas dēļ sākās propaganda pret angļu valodas lietošanu – veikalu nosaukumiem, žurnāliem un cigarešu zīmoliem tika mainīti nosaukumi tā, lai tie neliecinātu par ārzemju ietekmi, lai gan formāli netika izdots likums, kas aizliegtu angļu valodas lietošanu. Angļu valodas aizguvumu vietā parādījās speciāli darināti sino-japāņu aizstājēji. Piemēram, *ņjūzu* (ニューズ nyuusu, ziņas) pārtapa par *houdou* (報道 houdou, ziņojums).

Pēc Japānas sakāves 2. pasaules karā un ASV okupācijas, amerikāņu birokrātiem un karavīriem atrodoties Japānā, japāņus pārņēma angļu valodas sērga – aktīvi tika darināti jauni aizguvumi. Tā laika *gairaigo* norāda uz pārmaiņām Japānas sabiedrībā pēc kara – tika aizgūti tādi vārdi kā *puraibaši* (プラバシー puraibashii, privātums), *sangurasu* (サングラス sangurasu, saulesbrilles), *sutorippušoo* (ストリップショー sutorippušoo, striptīzs). Pēc ASV okupācijas beigām un vēlāk, Japānas tehnoloģiskā un ekonomiskā uzplaukuma laikā, aizguvumi tika saistīti ar tehnoloģijām, uzņēmējdarbību un dzīves stilu - *suponsā* (スポンサー suponsaa, sponsors), *sutoresu* (ストレス sutoresu, stress), *insutanto* (インスタント insutanto, ātri pagatavojams), *fasutofūdo* (ファストフード fasutofuudo, ātrā ēdināšana) (Irwin 2011, 57)

Pēc kara periodā japāņu vidū parādījās lielāka individualitātes sajūta, kas atspoguļojās arī aizguvumu lietošanas tendencēs. Par īpaši populārām kļuva aizgūtās angļu valodas frāzes

ar vietniekvārdu *my* (mans) - *mai kā* (マイカー *mai kaa*, personīgā mašīna), *mai puraibašī* (マイプライベート *mai puraibashii*, indivīda privātuma izjūta).

No 20. gadsimta 60. gadiem līdz 80. gadiem par ļoti populāru vārdu kļuva aizguvums *būmu* (ブーム, sensācija, uzplaukums), kas arī raksturoja tā laika sabiedrības tendences – *bitamin būmu* (ビタミンブーム *bitamin būmu*, vitamīnu bums) u.c. (Miller 1997, 129)

21. gadsimtā aizguvumu skaits kļuva tik liels, ka 2013. gadā 71 gadu vecais Hodži Takahaši (Hoji Takahashi) iesūdzēja Japānas Nacionālo Raidsabiedrību (NHK) tiesā par izraisītām garīgajām problēmām saistībā ar pārāk lielu angļu valodas aizguvumu lietošanu raidsabiedrības pārraidēs. Mūsdienās apmēram 1 no 10 japāņu vārdiem ir angļu valodas aizguvums. (www.japantimes.com)

2.3.2. Angļu valodas aizguvumu fonētiskā adaptācija

Aizguvumi tiek kategorizēti kā ‘sveši’, saglabājot donorvalodā esošo izrunu un rakstību. Citējot valodnieku Edvardu Sapīru (Edward Sapir) –

„Svešvārdu aizgūšana vienmēr ir saistīta ar to fonētikas modifikāciju. Noteikti būs skaņas un akcenta īpatnības, kas ir aizņēmēju fonoloģijas sistēmas paradumiem neierastas un svešas.

Aizguvumi tiek mainīti tā, lai nodarītu pēc iespējas mazāku kaitējumu šiem paradumiem.”

(Sakagami 2000, 86)

Angļu valodas aizguvumi japāņu valodā tiek ievērojami fonētiski pārveidoti un gandrīz vienmēr transliterēti. Fonēmu skaits angļu valodā ir lielāks, līdz ar to tas ļauj veidot noteiktus līdzskaņu savienojumus, kas neeksistē japāņu valodā. Līdzskaņu un patskaņu veselums angļu valodā tiek atveidots ar tuvāko ekvivalentu japāņu valodā. Tāpēc /l/ un /v/ līdzskaņu vietā izmanto /r/ un /b/ līdzskaņus, kā rezultātā rodas tikai japāņu valodai raksturīgi homonīmi. Japāņu valoda ir līdzskaņa/patskaņa (CV – *consonant/vowel*) valoda, kur līdzskaņu savienojumā, izņemot līdzskaņu dubultošanu jeb gemināciju, tiek iesprausts patskanis (šo procesu sauc par anaptiksi) un zilbju beigās nav pieļaujami līdzskaņi. (Daulton 2007, 16) Attiecīgi angļu valodai raksturīgā *th* skaņa tiek pārveidota par *s* vai *z*. Piemēram, *technostress* vietā ir *tekunosutoresu*. Ikvienu aizguvuma pēdējai zilbei japāņu valodā ir jābeidzas ar patskani (izņemot līdzskani *n*). Līdz ar to sanāk *beddo* (ベツト *beddo*, gulta) angļu valodas vārda *bed* vietā. (Kay 1995, 69)

Japāņu valodā nošķir zilbes un *mora*. Mora ir valodas vienība, kas atbilst vienai *hiragana* vai *katakana* vienībai. Līdzskanis *n* pieder pie *mora* vienības. Geminācijas gadījumā pirmais līdzskanis tiek pielīdzināts 1 *mora* vienībai, tāpēc aizguvums *beddo* sastāv no 4 *mora*, bet divām zilbēm. (Sakagami 2000, 86) Vairums japāņu vai S-J leksikas slāņa vārdu sastāv no

2 līdz 4 *mora*. Pastāv arī vārdi ar 1 *mora*, taču tie ir reti sastopami, piemēram – *e* (絵 *e*, glezna), *i* (胃 *i*, vēders) u.c. Nepastāv *gairaigo* aizguvumu ar 1 *mora*. (Sakagami 2000, 89)

Gairaigo leksikas slānis ir vienīgais, kur ir sastopamas 3 veidu zilbes:

- zilbes ar vienu *mora*, ko dēvē par ‘vieglām’. Piemēram, *gja-gu* (ギャグ *gya-gu*, sprūds) no angļu val. *gag*;
- zilbes ar divām *mora*, ko dēvē par ‘smagām’. Piemēram, *džet-to* (ジェット *jet-to*, reaktīvā lidmašīna) no angļu val. *jet*;
- zilbes ar trim *mora*, ko dēvē par ‘ļoti smagām’ Piemēram, *suič-čā* (スイッチャー *suicchaa*, vagonu sakabinātājs) no angļu val. *switcher*.

Vērts piebilst, ka ‘ļoti smagās’ zilbes nepastāv S-J leksiskajā slānī un ir liels retums gan japāņu valodas, gan arī onomatopoēzes slānī. (Irwin 2011, 74)

Mūsdienu japāņu valodai ir raksturīgas jaunas *mora* vienības, kas tika pieņemtas 1980. gadā, lai pēc iespējas vairāk pietuvinātu aizguvumus to skanējumam angļu valodā. Jaunā sistēma ietekmē nesen aizgūto vārdu pareizrakstību un izrunu. Piemēram:

angļu valoda	japāņu valoda
<i>teacup</i>	<i>tīkappu</i>
<i>disk</i>	<i>disuku</i>
<i>fax</i>	<i>fakkusu</i>

Attiecīgi pēc vecās sistēmas, šie vārdi tiktu transliterēti sekojoši – *čīkappu*, *džisuku*, *hakkusu*. (Kay 1995, 69-70) Kad angļu valodas vārdi tiek pārveidoti par *gairaigo*, pastāv iespēja izvēlēties starp veco un jauno sistēmu. Neskatoties uz jaunās ortogrāfiskās sistēmas pieņemšanu, japāņu valodā vēl joprojām nav iespējams nošķirt /l/ un /r/ līdzskaņus – *rinku* (リンク *rinku*) apzīmē gan angļu valodas vārdu *link* (saite), gan arī *rink* (slidotava) - tādējādi rodas homonīmi. Tomēr ir iespējams nošķirt /b/ un /v/ līdzskaņus – *baiorin* (バイオリン *baiorin*, vijole) vietā tagad lieto *uaiorin* (ヴァイオリン *uaiorin*), tas pats attiecas arī uz /f/ līdzskani – ja agrāk pierakstīja angļu valodas vārdu *fever* kā *hībā* (ヒーバー *hiibaa*), tad tagad to pieraksta kā *fiibā* (フィーバー *fiibaa*). (Sakagami 2000, 97)

Daži aizguvumi tika ieviesti japāņu valodā mutiski, piemēram, *oorai* (オオライ *oorai*, viss ir kārtībā) no angļu val. *all right*, *vaišatsu* (ワイシャツ *waishatsu*, uzvalka kreklis) no

angļu val. *white shirts*. (Sakagami 2000, 100) Šāda aizgūšanas metode bija raksturīga Japānas vesternizācijas sākumā. Tajā laikā par jaunu aizgūvumu ieviešanu atbildīgi bija lielākoties japāņu rakstnieki – viņi aktīvi kontaktējās ar ārzemniekiem un ceļoja uz Eiropu. Vēlāk aizgūvumus lietoja arī savos darbos, taču bieži vien tie bija nesaprotami, jo uz to brīdi nepastāvēja vienotas sistēmas aizgūvumu pielāgošanai. (Irwin 2011, 78)

Pastāv arī aizgūvumi, kuru iniciāļi ir rakstīti latīņu alfabētā, piemēram, *OL* (no angļu val. *office lady*, sievietē, kas strādā birojā) un *CD*. Tos izrunā, ņemot vērā angļu valodas burtu izrunu japāņu valodā, attiecīgi *oeru* un *šīdī*. Tomēr lielākā daļa angļu valodas aizgūvumu ienāca rakstiskā formā. (Kay 1995, 70)

2.3.3. Angļu valodas aizgūvumu morfoloģiskā adaptācija

Aizgūtie vārdi, neskatoties uz donorvalodas vārda vārdšķiru, japāņu valodā pārtop par lietvārdiem. Lietvārdi netiek deklinēti, tamdēļ vairumam *gairaigo* nav morfoloģijas. Tas neattiecas uz tiem *gairaigo*, kas funkcionē kā darbības lietvārdi, apstākļa lietvārdi, īpašības lietvārdi un atsevišķi īstie īpašības vārdi. (Irwin 2011, 137)

Lietvārdu verbalizācija

Aizgūvumiem ir raksturīgi divi verbalizācijas veidi. Visbiežākais verbalizācijas veids ir aizgūtajam lietvārdam pievienot klāt *suru* (する *suru*, darīt) morfēmu. Piemēram, vārdam *sain* (サイン *sain*, paraksts) pievienojot *suru* rodas darbības lietvārds *sainsuru* (サインする *sainsuru*, parakstīt). Šis verbalizācijas veids ir raksturīgs arī S-J leksikas slānim. (Kageyama & Saito 2016, 166-167)

Retāk ir sastopama verbalizācija ar *-ru* sufiksu. To pievieno klāt veselam vārdam vai saīsina vārdu līdz 3-4 *mora* (japāņu valodā tīkamākais *mora* daudzums leksēmā) un tad pievieno sufiksu. Piemēram, vārds *uikiru* (ウイキル *uikiru*, meklēt Vikipēdijā) tika saīsināts no vārda *uikipedia* (ウイキペディア *uikipedia*, Vikipēdija). Šis fenomens tika novērots arī gadījumos, kad aizgūvuma galotne beidzas ar *-ru*. Tad aizgūvums var funkcionēt kā darbības vārds arī bez papildus japāņu *-ru* sufiksa pievienošanas. (Irwin 2011, 138) Piemēram, *toraburu* (トラブる *toraburu*, izraisīt nepatīkšanas) var būt gan lietvārds, gan darbības vārds. Darbības vārda gadījumā *-ru* tiks pierakstīts *hiragana* alfabētā, bet lietvārds pierakstīts *katakana* alfabētā. (Oshima 1995, 62) Jāatzīmē, ka šāda parādība ir ļoti reti sastopama, biežāk arī aizgūvumiem ar *-ru* galotni pievieno *suru* morfēmu, tādējādi *toraburu* pārtop par *toraburusuru*. (Irwin 2011, 138)

Īpašības vārdi, īpašības lietvārdi un apstākļa lietvārdi

Salīdzinājumā ar lietvārdiem, aizgūto īpašības vārdu, apstākļa vārdu un darbības vārdu daudzums ir neliels. Lai tos iekļautu teikumā, tiem nepieciešams pievienot noteiktus sufiksus (piemēram, *na*, *ni* u.tml.). (Daulton 2007, 20)

Japāņu valodā nošķir divus īpašības vārdu veidus – īstos īpašības vārdus un lietvārdus, kas var funkcionēt arī kā īpašības vārdi (īpašības lietvārdi). (Kageyama & Saito 2016, 167) Īstie īpašības vārdi ir visretāk sastopamākie no abiem veidiem un tiem ir raksturīgs *i* sufikss. Piemēram, *nauī* (ナウい *nauī*, stilīgs) un *pinkui* (ピンくい *pinkui*, rozā; erotisks). Noņemot *i* (い) sufiksu, šīs leksēmas var funkcionēt arī kā īpašības lietvārdi - *pinkuna koneko* (ピンクな子猫 *pinkuna koneko*, rozā kaķēns) utt. Šāda parādība nav raksturīga īstiem īpašības vārdiem citos leksikas slāņos. (Irwin 2011, 159) Savukārt, ja īpašības lietvārdi tiek lietoti kā apzīmētāji, tiem tiek pievienota kopula *na* (な), ja īpašības lietvārds ir teikuma izteicējs, tiek lietota kopula *da* (だ) vai *desu* (です) (atkarībā no teikuma pieklājības pakāpes).

Lai darinātu apstākļa lietvārdus, īpašības vārdu un īpašības lietvārdu *i* un *na* sufiksu vietā attiecīgi lieto *ku* un *ni* sufiksus. Kā norāda Š. Sakagami - nepastāv aizguvumu, kas izmantotu *ku* sufiksu. Visi aizgūtie apstākļa lietvārdi tiek darināti ar sufiksa *ni* palīdzību. Attiecīgi *nauī* (ナウい *nauī*, moderns) pārtop par *nauņi* (ナウに *nauņi*, moderni). (Sakagami 2000, 103)

Saīsināšana

Nepieciešamība pievienot papildus patskaņus, lai pielāgotu to japāņu valodas zilbju struktūrai, padara aizgūtos vārdus par ļoti gariem. Aizguvumi, uzreiz ienākot valodā, vai arī vēlāk, tiek saīsināti. (Kay 1995, 70) Tiek ignorēti arī donorvalodas vārdu locījumi kā rezultātā vārds *skiing* (slēpošana) pārtop par *sukī* (スキー *sukii*), *salaried man* pārtop par *sararīman* (サラリーマン *sarariiman*, ofisa darbinieks). Šis fenomens ir raksturīgs arī vārdiem daudzskaitlī. Japāņu valodā ir nepieciešams pievienot sufiksu, lai izveidotu vārdu daudzskaitlī, tomēr aizguvumos daudzskaitlis pazūd, kā rezultātā rodas *surī sutoraiku* (スリーストライク *surii sutoraiku*, trīs sitieni) no angļu val. *three strike*, nevis *surī sutoraikusu* (スリーストライクス *surii sutoraikusu*) (Stanlaw 2005, 75)

Aizguvumus saīsina, saglabājot vārda svarīgākās semantiskās morfēmas. Teorētiski, vārda *sukurappu* (スクラップ *sukurappu*, metāllūžņi) izruna ir 5 reizes garāka par tā angļu valodas ekvivalentu *scrap*. (Daulton 2007, 18) Tādēļ vairums aizguvumu tiek saīsināti līdz 4 *mora* (Kubozono 2002, 94), lai gan mūsdienu aizguvumiem ir raksturīga donorvalodas

morfoloģijas saglabāšana, kas, iespējams, liecina par labāku angļu valodas gramatikas izpratni japāņu vidū. Saīsināšanu iedala 3 veidos:

1. vārda beigu daļas izlaišana (*backclipping*). Tādā gadījumā vārda sākumā paliek divas, trīs vai četras *mora*. Retākos gadījumos arī piecas *mora*. (Irwin 2011, 138) Piemēram, *akuseru* (アクセル *akuseru*, akselerators) no angļu val. *accelerator*. Šajā aizguvumā no vārda palika tikai sākumdaļa – *accel*. (Kay 1995, 70);
2. vārda sākumdaļas izlaišana. Retākos gadījumos var novērot arī vārda sākumdaļas izlaišanu, kur paliek divas, trīs vai četras *mora*. Viena vai piecas *mora* nav raksturīgas šim saīsināšanas veidam. Piemēram, *hoomu* (ホーム *hoomu*, platforma) no angļu val. *platform*;
3. vārda vidusdaļas izlaišana. Visretākais saīsināšanas veids, kur saīsinātas tiek gan *mora* vārda sākumā, gan arī vidū un beigās. Piemēram, *insutorakutā* (インストラクター *insutorakutaa*, instruktors) no angļu val. *instructor* tiek pārveidots par *intora* (イントラ *intora*). (Irwin 2011, 135-136).

Bieži saīsināšanas rezultātā rodas homonīmi – *insuto* (インスト *insuto*) apzīmē 3 angļu valodas vārdus – instalēt (*install*), instrukcija (*instruction*) un instrumentāls (*instrumental*). (Irwin 2011, 136)

Salikteņi

Japāņu valodā salikteņi ir efektīvākais veids, kā radīt jauns vārdus. Tie pastāv visos leksikas slāņos, izņemot onomatopēzes slāni. (Shibatani 1990, 237) Džeimss Stenlavs (James Stanlaw) norāda - apmēram 2/3 no angļu valodas aizguvumu ienāk japāņu valodā kā salikteņi. (Stanlaw 2005, 75) Nošķir divu veidu salikteņus –

- tiešos aizguvumus no donorvalodas
- Japānā darinātus salikteņus no diviem angļu valodas aizguvumiem jeb *vaseieigo*

Vaseieigo nav skaidri definēts termins – dažos avotos tas attiecas arī uz saīsinātiem angļu valodas *gairaigo* vārdiem un salikteņiem vai uz *gairaigo* vārdiem un salikteņiem, kuru nozīmes tika mainītas. (Irwin 2011, 143) Piemēram, *pansuto* (パンスト *pansuto*, zeķubikses). Šis saliktenis sastāv no diviem vārdiem *panty* un *stocking*. Angļu valodā šāds saliktenis nepastāv – tā vietā zeķubikses dēvē par *pantyhose*.

Vairums salikteņu tiek saīsināti – saīsina salikteņa pirmās vai otrās saknes beigas, vai arī abu sakņu beigas, kā tas bija gadījumā ar *pansuto*. Retāk var novērot arī elipsi, kur pazūd salikteņa otrā vai pirmā sakne. Visbiežāk elipse ir raksturīga tiešajiem aizguvumiem no angļu valodas. Piemēram, *sūpā* (スーパー suupaa, lielveikals) no angļu val. *supermarket*. Saliktenis sastāv no divām morfēmām *sūpā* (スーパー suupaa) un *māketto* (マーケット maaketto), taču elipses rezultātā palika tikai vārda pirmā sakne. Tas pats notiek arī ar *hausu* (ハウス hausu, siltumnīca) no angļu val. *greenhouse*, tikai šajā gadījumā paliek vārda otrā sakne. Tāpat kā tas bija ar saīsināšanu, arī elipses gadījumā rodas homonīmi. (Irwin 148-149)

Atsevišķi ir jāizceļ morfosemantiskos salikteņus (tie ietilpst vasielieģo kategorijā), kur pastāv lielas atšķirības no angļu valodas aizgūtajām morfēmām un to salikteņiem japāņu valodā. Šie salikteņi rada interferenci gan tiem, kas mācās japāņu valodu, gan arī japāņiem, kas apgūst angļu valodu, jo rodas nepatiess uzskats, ka šāda veida salikteņi eksistē arī angļu valodā. Piemēram, salikteņi *gooruden avā* (ゴールデンアワー gooruden awaa, vakara televīzijas raidījumi), kas ir cēlies no angļu valodas vārdiem *golden* (zelta) un *hour* (stunda), un *taimu sābisu* (タイムサービス taimu saabisu, īpašais piedāvājums), kas sastāv no vārdiem *time* (laiks) un *service* (pakalpojums). (Kageyama & Saito 2016, 171)

Hibrīdvārdi

Pateicoties aglutinācijai, japāņu valodā ir iespējams pievienot afiksus arī aizguvumiem. Hibrīdi, ko japāņu valodā dēvē par *konšugo* (混種語 *konshugo*) rodas, apvienojot *gairaigo* ar japāņu vai S-J leksikas slāņa morfēmām. Vairums valstu nosaukumu japāņu valodā tiek pierakstīti katakana alfabētā, tādējādi, lai norādītu nacionalitāti vai valodu, valsts nosaukumam tiek pievienots afikss *džin* (人 *jin*, cilvēks) vai *go* (語 *go*, valoda) u.c. Piemēram, *ratobiadžin* (ラトビア人 *ratobiajin*, latvietis vai latviete), *ratobiago* (ラトビア語 *ratobia-go*, latviešu valoda). (Daulton, 18)

Hibrīdizācija pastāv arī salikteņos. Japāņu vai S-J slāņa leksēmas var tikt savienotas ar aizguvumiem, lai izveidotu jaunu vārdu. Piemēram – *haburaši* (歯ブラシ *haburashi*, zobubirste), kas sastāv no *ha* (歯 *ha*, zobs) un aizguvuma *buraši* (ブラシ *burashi*, birste). Hibrīdvārdi var tikt radīti arī kombinējot divus *gairaigo* vārdus no atšķirīgām donorvalodām. (Kay, 70) Piemēram – *bakansuuea* (バカンスウエア *bakansuuea*, atvaļinājuma apģērbs) sastāv no franču valodas vārda *vacances* (atvaļinājums) un angļu valodas vārda *wear* (nēsāšana).

Daudzi angļu valodas vārdi ir sastopami tikai salikteņos. Tādiem vārdiem kā *man*,

woman, boy, girl, baby, care, home, air, tree, sun un *food* ir japāņu ekvivalenti, tāpēc tie tiek izmantoti tikai saliktnos. (Daulton 2007, 19)

2.4. *Gairaigo* leksēmu semantikas maiņa

Semantikas maiņa, ko dēvē arī par leksikas maiņu (*lexical change*) ir cilvēku valodai raksturīga parādība – no visiem valodas maiņas fenomeniem tieši nozīmes maiņa ir tā, ko valodas runātājs var novērot ikdienā. Par nozīmes maiņu dēvē parādību, kad vārda sākotnējā nozīme (N1) iegūst jaunu nozīmi (N2). (Juvonen & Koptjevskaja-Tamm 2016, 21-23) Nozīmes maiņa ir nepārtraukts process – vārds var iegūt vienu vai vairākas nozīmes, nezaudējot savu sākotnējo nozīmi. Dažas nozīmes ir nejaušas un valodā pastāv neilgu brīdi, dažas - nonāk no sarunvalodas līdz literārajai valodai un kļūst par pastāvīgu leksikona sastāvdaļu. (Ullmann 1964, 195)

Aizguvumi ir īpaši pakļauti semantikas maiņai, iegūstot konkrētai kultūrai specifiskas nozīmes. Tādēļ arī rodas grūtības, analizējot nozīmes maiņu, lai to veiksmīgi analizētu, nepieciešams pārzināt konkrētās sabiedrības sociokulturālo fonu. (McMahon 1994, 175)

Semantikas maiņas process var notikt uzreiz vārdam ienākot valodā, vai arī pakāpeniski. Kā norāda Dž. Keja (Kay 1995, 72) – vārdi tiek pielāgoti, lai kalpotu sabiedrības mainīgajām vajadzībām. Starpvalodu kontekstā vienas valodas vārdu, kas pastāv arī V2, semantikas maiņas rezultātā rodas viltusdraugi. (concise hz kura lpp) Mūsdienās nepastāv lingvistisku šķēršļu *gairaigo* asimilācijai japāņu valodā, tādēļ *gairaigo* vārdi mēdz mainīt nozīmes daudz ātrāk nekā japāņu vai S-J vārdi, un jo vairāk japāņu lieto aizguvumus, jo vairāk pastāv iespējamība, ka to nozīmes var mainīties. (Daulton 2007, 21)

2.4.1. Nozīmes maiņu veicinoši faktori

Nozīmes maiņu veicina viens vai vairāki valodas fenomeni. S. Ullmans (Ullmann 1962, 193) min tādus faktorus kā neskaidrība (*vagueness*), motivācijas zudums (*loss of motivation*), polisēmija (*polysemy*), divdomīgs konteksts (*ambiguous contexts*), leksikona struktūra (*structure of the vocabulary*) un nepareiza interpretācija (*misconception*).

Ikvienam aizguvumam ir raksturīgs motivācijas zudums – tam nav etimoloģisku sakņu aizguvēja valodā. (Ullmann 1962, 194) Japāņu valodnieks Juki Macuzaki (松崎由貴) norāda (松崎 – motivācijas trūkums ir tas, kas padara *katakana* alfabētā pierakstītos angļu valodas aizguvumus, grūti uztveramus japaņiem. Aizguvuma nozīme ir nestabila, komunikācijas ietvaros tā var mainīties, tādeļ grūti uztvert un saprast vārda pilno nozīmi.

Savukārt attiecībā uz *gairaigo* ir jāizceļ polisēmiju un nepareizu interpretāciju kā galvenos nozīmes maiņas veicinātājus. (Sakagami 2000, 105)

Nepareiza interpretācija

Semantikas maiņa notiek gadījumā, ja vārda nozīme tiek pārprasta un kļūdaina interpretācija netiek izlabota. Bieži šo fenomenu piedēvē bērniem – viņi iegūst nepilnīgas gramatikas zināšanas no saviem vecākiem un tā vietā papildina zināšanas paši, kas arī izraisa nozīmes maiņu. (McMahon 1994, 77) S. Ullmana viedoklis (Ullmann 1962, 193) bija citāds, viņaprāt, nevar apgalvot, ka kļūdaina interpretācija ir raksturīga tikai bērnu valodai.

Tā tika novērota japāņu valodā, kad Meidži laikmetā tika aizgūti pirmie angļu valodas vārdi. Tā atstāja paliekošas sekas japāņu valodas leksikā – vārds *vaišatsu* (ワイシャツ waishatsu, uzvalka kreklis), kas ir cēlies no angļu valodas vārda *white shirt* (balts kreklis) un ko lieto vēl joprojām, apzīmē jebkādas krāsas uzvalka kreklu. Tādēļ japāņu valodā zils uzvalka kreklis tiek apzīmēts kā *aoi vaišatsu* (青いワイシャツ aoi waishatsu). (Sakagami 2000, 105)

Polisēmija

Vārdiem ir raksturīga nozīmes neskaidrība – pastāv gadījumi, kad vārdam ir divas vai vairāk nozīmes, kas ir savstarpēji etimoloģiski saistītas, bet ir arī gadījumi, kad tās nav savstarpēji saistītas. Fenomenu, kad vārdam ir vairākas nozīmes, kas ir līdzīgas un etimoloģiski saistītas, dēvē par polisēmiju. Nošķir polisēmiju un homonīmiju – homonīma nozīmju izcelsmes ir atšķirīgas.

Ne visām vārda nozīmēm ir iespējams noteikt etimoloģiju, tādēļ ir grūti nodalīt polisēmiju no homonīmijas. Neeksistē arī skaidri definētu vadlīniju šo fenomenu nošķiršanai, tomēr pastāv daudzi gadījumi, kur tas ir iespējams. (Cruse 2000, 109)

S. Ullmans (Ullmann 1962, 159) min 5 polisēmijas rašanās avotus. Šī darba ietvaros tiks aprakstīti 3 japāņu valodai raksturīgākie fenomeni.

1. Lietošanas nobīde (*shifts in application*)

Vienam vārdam ir vairākas līdzīgas nozīmes, kuru pielietojums ir atkarīgs no konteksta. Nozīmes mēdz attālināties līdz tās kļūst par dažādām viena vārda nozīmēm. Kad *gairaigo* iegūst jaunu nozīmi vai nozīmes, šo fenomenu dēvē par nozīmes pārdēvēšanu (*redefinition of meaning*). (Sakagami 2000, 106) Piemēram, vārds *dorai* (ドライ dorai, sauss; racionāls), kas ir cēlies no angļu valodas vārda *dry* (sauss), ieguva papildus pārnestu nozīmi 'racionāls'.

2. Tēlainās izteiksmes līdzekļi (*figurative language*)

Vārds var iegūt vairākas pārnestās nozīmes, nezaudējot savu sākotnējo nozīmi. Šajā kategorijā raksturīgākie tēlainās izteiksmes līdzekļi ir metafora un metonīmija. (Ullmann 1962, 163) Piemēram, aizguvums *masuku* (マスク *masuku*, sporta maska; ziemas maska; aktieru sejas vaibsti), apspriežot aktieru meistarību, vārds *masuku* tiks lietots pārnestā nozīmē.

3. Homonīmu pārinterpretācija

Fenomeni, ja divu vārdu pieraksti un izrunas ir līdzīgas un vārdu nozīmēm ir tikai nelielas atšķirības, bet dažādas izcelsmes, dēvē par vārdu ar divām nozīmēm. Pētot vārdu izcelsmes, tos sauc par homonīmiem, tomēr mūsdienās ne katrs zina vārdu etimoloģiju, tādēļ divus vārdus mēdz sasaistīt kopā. Uz nepareiza priekšstata par vārdu radniecību rodas polisēmija. (Ullmann 1962, 194)

Japāņu valodā tika novērots fenomens, kad aizguvuma *depāto* (デパート *depaato*, universālveikals) vietā tika lietots vārds *debāto*. Kā iespējamais cēlonis nepareizai interpretācijai ir japāņu valodas slāņa vārds *debaru* (*debaru*, atvērt veikalu lielā ēkā). Šajā gadījumā japāņu vārds tiek asociēts ar aizguvuma *depāto* skaņu. (Sakagami 2000, 107)

Pārējie avoti – specializācija un ārzemju ietekme nav polisēmijas cēlonis *gairago* slānī. Aizguvumi iegūst specializētu nozīmi un pārtop par vārdiem ar vienu nozīmi, lai raksturotu japāņu kultūrai neraksturīgus fenomenus. Ārzemju ietekme pastāv tikai radniecīgām valodām ar ciešu valodu kontaktu – japāņu valodā ir nodalīti leksikas slāņi, tādēļ angļu vai citas valodas ietekme uz japāņu valodas pamata leksikas slāni netika novērota.

2.4.2 Semantikas maiņas klasifikācija

S. Ullmans iedala (Ullmann 1962, 227) semantikas maiņu divās lielās grupās – izmaiņas diapazonā: nozīmes paplašināšana un sašaurināšana (*changes in range: extension and restriction of meaning*) un izmaiņas novērtējumā - pejoratīva un uzlabojoša attīstība (*changes in evaluation: pejorative and ameliorative developments*).

Pie katra semantikas maiņas fenomena būs arī piemēri no Nacionālā Japāņu Valodas un Valodniecības Institūta apkopotā valodas korpusa „Sabalansēts mūsdienu rakstītās japāņu valodas korpus” (「現代日本語書き言葉均衡コーパス」 *Gendai nihongo kakikotoba kinkoo koopasu*) par periodu no 2001. gada līdz 2008. gadam ar mērķi parādīt kā aizguvumi ar mainīto nozīmi tiek lietoti ikdienas japāņu valodā. Korpusa piemēri tika atlasīti tā, lai pēc iespējas saprotamāk parādītu kā *gairaigo* nozīmes attālinājās no angļu valodas vārdu

nozīmēm un kā rezultātā rodas viltusdraugi angļu-japāņu valodas pārī. *Gairaigo* ar mainītu nozīmi piemēros tiks izcelti treknrakstā.

I. Izmaiņas diapazonā

Nozīmes maiņas rezultātā tika novērota nozīmes paplašināšana, kā rezultātā vārds apzīmē plašāku fenomenu klāstu (vārds kļūst vispārīgs), vai arī sašaurina nozīmi, kā rezultātā ir mazāk situāciju, kur vārds var tikt pielietots, tomēr tas spēj precīzāk apzīmēt tās. (McMahon 1994, 178)

i. Nozīmes sašaurināšana

Visbiežākais iemesls vārda nozīmes sašaurināšanai ir tā nozīmes specializācija konkrētajā sociālā grupā. (Ullmann 1962, 228) Japāņu valodas gadījumā vārdi iegūst specializētu nozīmi, lai raksturotu no 'Rietumiem' ienākušas lietas un parādības. Nozīmes sašaurināšana ir novērojama, ja aizguvumam pastāv līdzīgs ekvivalents japāņu valodā.

Tomēr ir arī izņēmumi - aizguvumi tiek saīsināti un precizēti arī bez japāņu valodā esošiem ekvivalentiem - *pūru* (プール puuru, peldbaseins), kas ir aizgūts no angļu val. vārda *pool* (baseins; peļķe; biljards), apzīmē tikai peldbaseinu. Ne visi *gairaigo* arī tiek precizēti, neskatoties uz japāņu valodas ekvivalentu esamību. (Sakagami 110-111)

Kā norāda japāņu valodnieks Masajoši Šibatani (Masayoshi Shibatani) - nozīmes sašaurināšana ir raksturīgākais semantikas maiņas fenomens *gairaigo* leksikas slānī. (Shibatani 1990, 150)

(1) スタバのデコレーションは秋をイメージした「もみじ」で彩られていました。

Starbucks dekorācijas radīja rudens noskaņas, tās bija nokrāsotas *momidži* (rudens lapu) krāsās. (autores tulk.)

(1) piemērā aizguvumam *dekorēšon* (デコレーション dekoreeshon, Rietumu dekorācijas) ir konkrēta nozīme - 'Rietumu' dekorācijas, kurām pastāv pretstats – japāņu dekorācijas. Lai apzīmētu tradicionālās japāņu dekorācijas vai ornamentus, tiek lietots vārds *kazari* (飾り kazari, dekorācija; ornaments).

(2) 最高のレシーブ力、最高のスピード、最高の相手です。

Labākais *uzņemšanas* spēks, labākais ātrums, labākais komandas biedrs. (autores tulk.)

(2) piemērā nozīmes specializācija ir vārdam *rešību* (レシーブ *reshiibu*, [bumbas] uzņemšana), kur tas zaudēja angļu valodas vārda *receive* raksturīgās vispārīgās nozīmes ‘saņemt’ un ‘iegūt’. Japāņu valodā šis aizguvums apzīmē tikai ar volejbolu un citiem sporta veidiem saistītu bumbas uzņemšanu. Specializācija ir īpaši raksturīga sporta terminoloģijā, kur aizguvumu lietošanas apjoms ir arī viens no lielākajiem. (Irwin 2011, 153)

ii. Nozīmes paplašināšana

Nozīmes paplašināšanas rezultātā, ko dēvē arī par ģeneralizāciju, vārds zaudē savu īpatnējo nozīmi un kļūst vispārējs. Tāpat kā specializācija, arī paplašināšana ir sociālo faktoru izraisīts fenomens, jo pastāv vajadzība pēc vārda ar neskaidru un vispārēju nozīmi. (Ullmann 1962, 230)

Japāņu valodā nozīmes paplašināšana ir saistīta ar tendenci saīsināt aizguvumus, kā rezultātā var rasties polisēmija vai homonīmija.

(3) シートに腰を下ろしてハンドルに両手を伸ばすと、遠からず、近からずという、ほどよい距離感だった。

Sēžot sēdekļī un stiepjot rokas pie **stūres**, sajutos ērti – tā nebija ne pārāk tālu, ne arī pārāk tuvu. (autores tulk.)

Handoru (ハンドル *handoru*, **stūre**), kas ir cēlies no angļu valodas vārda *handle* (rokturis) apzīmē gan mašīnas, gan velosipēda stūri. (Daulton 2007, 22) No konteksta ir atkarīgs, kura no vārda nozīmēm tiks lietota.

(4) 子どもたちはテーブルを囲んで、トランプで遊んだ。

Bērni, ieskaujot galdu, spēlējās ar **kārtīm**. (autores tulk.)

(4) piemērā *toranpu* (トランプ *toranpu*, spēļu kārtis) apzīmē Rietumu spēļu kārtis. Nozīmes paplašināšanas rezultātā angļu valodas vārds *trump* (trumpis) japāņu valodā ieguva plašāku jēdzienu nekā tas bija oriģinālvalodā.

II. Izmaiņas vērtējumā

Runātāju attieksme pret vārdu arī mēdz mainīties – vērtība, kas tiek piešķirta vārda norādes objektam, arī tiek transformēta. (McMahon 1994, 179) Vārdi var iegūt negatīvu konotāciju (kļūst par pejoratīviem), vai arī pozitīvu konotāciju.

i. Pejoratīvi vārdi

No abiem fenomeniem pejoratīvi vārdi ir sastopami valodā visbiežāk – agrāk semantikas pētnieki to uzskatīja par cilvēku fundamentālu tieksmi - cilvēku prātā mītošo pesimismu. (Ullmann 1962, 231)

Viens no negatīvās konotācijas rašanās iemesliem ir eifēmisms jeb vēlme apspriest nepatīkamās, aizliegtās tēmas, kur vārds, kam ir ‘jāslēpj’ tabū nozīmes, ar laiku sāk asociēties ar tām (eifēmismi *gairaigo* slānī sīkāk tika apskatīti 2.2. nodaļā). Par vēl vienu iemeslu tiek uzskatīts aizspriedums, kad sabiedrības nelabvēlīga attieksme pret kādu fenomenu rada nepieciešamību to apzīmēt. (McMahon 1994, 179)

(5) 同じ茶髪でも普通の社会人とヤンキーの違いは一目瞭然でしょう。

Pat ar vienādu, brūnu matu krāsu starpība starp parastu sabiedrības locekli un **jenķi** ir acīmredzama, vai ne tā? (autores tulk.)

(5) piemērā aizguvums *jankī* (ヤンキー *yankii*, huligāns ar krāsotiem matiem; amerikānis) ir cēlies no vārda *yankee*, kas apzīmē amerikāņus, un pakāpeniski ieguva papildus nozīmi ar negatīvu konotāciju. Japāņu valodā *jankī*, tieši tāpat kā tas ir ar angļu valodas oriģinālvārdu *yankee*, konotācija ir atkarīga no konteksta, tomēr ja vārds tiek lietots ar nozīmi ‘huligāns’, tad konotācija vienmēr būs negatīva.

(6) やっぱり文系 オーバードクターの生き道というのはなかなかしんどくて、よろず報われぬことが多いと言えましょう。

Tomēr **bezdarbniekiem ar doktora grādu** humanitārajās zinātnēs ir grūts dzīves ceļš, neskatoties uz lielu centību, var apgalvot, ka daudzas lietas tiks nenovērtētas. (autores tulk.)

Tāpat kā (5) piemērā, arī (6) piemērā aizguvuma nozīme kļūst pejoratīva, jo pastāv nepieciešamība apzīmēt sabiedrībā aktuālus sociālos fenomenus. Šajā gadījumā *oobā dokutā* (オーバードクター *oobaa dokutaa*, bezdarbnieks ar doktora grādu) gan ir Japānā darināts vārdu savienojums, jo angļu valodā vārdu savienojums *over doctor* nepastāv.

ii. Nozīmi uzlabojošie vārdi

Nozīmi uzlabojošie vārdi ir retāk sastopami par pejoratīviem vārdiem. Tos iedala 2 grupās – vārdi, kuru nozīmes no negatīvām pārtop par nedaudz netīkamām, un vārdu nozīmes, kas ideju asociācijas dēļ iegūst pozitīvu konotāciju. (Ullmann 1962, 233-234) Darba autore

savā pētījumā nav sastapiesies ar aizguvumiem, kurus varētu iekļaut 1. grupā, tomēr pastāv vairāki gadījumi, kur angļu valodas aizguvuma nozīme ieguva pozitīvu konotāciju.

(7) 那覇市内でおいしーオススメのお店ってありますか！？ムーディーだとか、うまいのに安いとかそんなのもあります！

Vai varat rekomendēt, kur Nahas pilsētā var garšīgi paēst? Vietu **ar labu gaisotni** un garšīgu virtuvi, bet arī lai būtu lēti!

(7) piemērā angļu valodas aizguvuma *mūdī* (ムーディー muudii, tāds, kam ir patīkama atmosfēra; omulīgs) nozīmes ievērojami atšķiras no tā oriģinālvārda *moody* (often unhappy or unfriendly; having moods that change often) nozīmēm.

(8) ナイーブで頭のいい少年。

Nevainīgs un gudrs jauniešs. (autores tulk.)

(8) piemērs varētu samulsināt daudzus japāņu valodas studentus. Šajā piemērā īpašības lietvārds *naību* (ナイーブ naiibu, nevainīgs) tiek lietots pozitīvā nozīmē, tādēļ arī pie vārda *naību* ir sufikss *de* (で), kas savieno divus vai vairāk pēc konotācijas līdzīgus īpašības vārdus kopā.

3. Japāņu-angļu valodas viltusdraugu glosārija izstrāde

Šajā daļā tiks aprakstīti glosārija izstrādes principi, lai izveidotu pārskatāmu un ikvienam saprotamu japāņu-angļu valodas bieži sastopamo viltusdraugu glosāriju. Glosārija tiks iekļauti angļu-japāņu valodas viltusdraugi, pamatojoties uz lielu angļu valodas aizguvumu skaitu japāņu valodā, kā rezultātā ikdienā tiek lietoti ne tikai aizgūtie vārdi, bet arī aktīvi darināti jauni angļu valodas aizguvumi jeb *vasei eigo*. No visiem *gairaigo* vārdiem arī semantikas maiņa pārsvarā tika novērota angļu valodas aizguvumiem, par ko liecina 2.3.2 apakšnodaļā aplūkoti piemēri.

3.1. Glosārija marķēšana

Glosārijs tiks izveidots, atlasot viltusdraugu definīcijai atbilstošus vārdus no valodnieka Akiras Miuras (Akira Miura 1924-) grāmatām „Angļu valoda japāņu valodā” (*English in Japanese*) (1998) un „Angļu valodas aizguvumu japāņu valodā: izlase” (*English Loanwords in Japanese: A Selection*) (1979), vārdnīcas *Random House Webster's Pocket Japanese Dictionary* (1996) un aplikācijas formātā pieejamās skaidrojošās vārdnīcas *Dedžitaru Daidžisen* (デジタル大辞線 *Dejitaru Daijisen*, Digitālais Vārdu Dižavots). A. Miuras grāmatās tiek aprakstīti aktuālākie tā laika viltusdraugi, tiek norādīta arī to etimoloģija un ir arī detalizēti skaidrojumi par šķirkļu nozīmēm. Papildus šīs grāmatas piedāvā arī plašu eifēmismu un pejoratīvu vārdu klāstu, kuri reti tiek iekļauti vārdnīcās. *Random House Webster's Pocket Japanese Dictionary* ir angļu-japāņu un japāņu-angļu vārdnīca, kur tiek piedāvāti vienkārši japāņu vārdu skaidrojumi angļu valodā. Šī vārdnīca tika izvēlēta, lai redzētu, kā viltusdraugi tiek iekļauti un skaidroti bilingvālās vārdnīcās. Savukārt vārdnīca *Didžitaru Daidžisen* tiek regulāri atjaunota (darba ietvaros tika izmantota 2018. gada aprīļa versija), tādēļ atlasītie viltusdraugi atbilst mūsdienu realitātei.

Viltusdraugi, tāpat kā vārdu nozīmes, pastāvīgi mainās – viltusdraugi var kļūt par „īstiem draugiem”, vai arī iegūt jaunu nozīmi, tādēļ viltusdraugu glosāriju ir pastāvīgi jāatjauno. (Veisbergs 1996, 7) Darba autore apzinās, ka no izvēlētajiem avotiem glosārijs nespēs pilnībā atspoguļot mūsdienu japāņu valodas viltusdraugu skaitu un specifiku pilnībā, tādēļ A. Miuras grāmatās un *Random House Webster's Pocket Japanese Dictionary* viltusdraugu nozīmes tika papildus salīdzinātas ar *Dedžitaru Daidžisen* pieejamajiem šķirkļiem un rezultātā tika atlasīti mūsdienu japāņu valodai aktuālākie viltusdraugi.

Piemēram, vārds *supīči* (スピーチ *supiichi*, runa), kas tika aizgūts no angļu valodas vārda *speech* (runa). Vārdnīcā „Ilustrētā Aizguvumu Vārdnīca” (図解外来語辞) (1979), uz ko atsaucas valodnieks Akira Miura grāmatā „Angļu valoda japāņu valodā” (*English in*

Japanese) (1998), vārds *supīči* tika definēts kā „pēc vakariņu runa” (Miura 1998, 164). Savukārt mūsdienās aizguvums ieguva vienādu nozīmi ar tā angļu valodas ekvivalentu, kas tika arī atspoguļots *Dedžitaru Daidžisen vārdnīcā* attiecīgajā šķirklī un NINJAL korpusa piemērā:

- (1) 中学校の卒業式に出席しスピーチをした。スピーチのテーマは“優秀な人間”。

Es teicu runu pamatskolas izlaidumā. Runas tēma bija “Lielisks cilvēks”. (autore tulk.)

Balstoties uz šī piemēra, vārds *supīči* vairs nevar tikt uzskatīts par viltusdraugu, jo tas ieguva vienādu nozīmi ar angļu valodas vārdu, tādēļ ir nepieciešams precizēt šķirklī nozīmi, kas arī tiks veikts bakalaura darba ietvaros.

3.1.1. Lemmu jeb šķirklī vārdu izvēle

Šī darba ietvaros glosārijam ir noteikta specializācija – tajā tiks aprakstīti angļu valodas aizguvumi japāņu valodā, kas japāņu valodā mainīja nozīmi un ir uzskatāmi par viltusdraugiem.

Balstoties uz tā, ka aizguvumi tiek lietoti pārsvarā sarunvalodā, kā arī presē un mūzikā, glosārijā tiks iekļauti arī eifēmismi un vārdi ar pārnestu nozīmi. Eifēmismi tiks atsevišķi abreviēti. Tiks iekļauti arī *vasei eigo* vārdi, kuriem var nebūt angļu valodas ekvivalentu, tomēr pastāv interferences iespēja uz asociācijas pamata. Pārsvarā tie ir salikteņi, kurus M. Īrvins raksturoja kā “visu viltusdraugu Napoleonus japāņiem, kas vēlas apgūt angļu valodu, un arī uzjautrinājuma un nesaprašanas avotu angļu valodas pratējiem, kas mācās japāņu valodu”. (Irwin 2011, 155)

Attiecīgi tiks iekļauti arī saīsinātie aizguvumi, kur tiek saglabātas angļu valodai svarīgākās semantiskās morfēmas. Piemēram, aizguvums *adžito* (アジト *ajito*, aģitācijas punkts) tika saīsināts tik ļoti, ka nespēj radīt asociācijas angļu valodas runātājam, tādēļ par viltusdraugu darba ietvaros šādu piemēru uzskatīt nevar. Savukārt *misu* (ミス *misu*, kļūda), kas tika saīsināts no angļu valodas vārda *mistake* rada interferenci, jo klausītājs vai lasītājs var uztvert to kā angļu valodas vārdu *miss* (neizdošanās; netrāpījums; neveiksme) un pārprast tā nozīmi.

Glosārijā netiks iekļauti beisbola, regbija, finanšu u.c. konkrētu nozaru termini, kas atšķiras no angļu valodas ekvivalentiem, jo autorei nav pietiekamu zināšanu par šīm nozarēm, lai spētu precīzi atspoguļot to vārdu semantikas nianses. Attiecīgi netiks iekļauti arī Rietumu-

Austrumu dihotomijas vārdi, tādi kā *āčerī* (アーチェリー *acherii*, Rietumu stila loka šaušana), jo specializācija šāda veida vārdos būs vienmēr – tie pilda vienu no aizguvumu pamatfunkcijām jeb apzīmē fenomenus, kas Japānā agrāk nepastāvēja.

3.1.2 Lemmu etimoloģija

Glosārija lemmu izcelsmes iedalās divās kategorijās – tiešie angļu valodas aizguvumi un *vasei eigo*, kas tika darināti Japānā. Ja lemma ir tiešais angļu valodas aizguvums tad labajā pusē no *katakana* rakstībā pierakstītā vārda būs norādīta tā etimoloģija, kur slīprakstā tiks norādīta saīsinātā vārda daļa. Gadījumā ar *vasei eigo* kreisajā pusē pie vārda pieraksta *katakana* rakstībā iekavās tiks apzīmēti arī angļu valodas vārdi, no kuriem *vasei eigo* tika darināts.

3.2. Glosārija struktūra

Glosārijs tiks strukturēts sekojoši – augšējā kreisajā stūrī treknkrastā tiks izcelts šķirkļa vārds, kas ir pierakstīts ar latīņu burtiem. Latīņu burti autores skatījumā būs pārskatāmāki japāņu valodas studentiem, kā arī vārdu kārtošana alfabēta secībā ļaus viegli un ērti atrast vajadzīgo vārdu. Augšējā kreisajā stūrī slīprakstā tiks norādīta vārdšķira. Zem šķirkļa vārda pieraksta ar latīņu burtiem tiks attēlots pieraksts *katakana* rakstībā, lai lasītājs zinātu vārda pareizo pierakstu. Ja tas ir *vasei eigo* vārds, blakus pie šķirkļa vārda pieraksta *katakana* rakstībā iekavās tiks pierakstīti angļu valodas vārdi, no kuriem tas tika darināts.

Zem vārda pieraksta *katakana* rakstībā sekos viltusdrauga tulkojums angļu valodā un vēl zemāk – latviešu valodā. Ja šķirklim ir divas nozīmes, tās tiks atdalītas ar semikolu. Labajā logā tiks skaidrots angļu valodas viltusdraugs, lai lasītāji paši spētu izsecināt kāda ir starpība starp japāņu un angļu valodas vārdiem. Angļu valodas vārdu skaidrojumam tiks izmantota tiešsaistes Merriam-Vebstera (*Merriam-Webster*) vārdnīca (skat. www.merriam-webster.com), kas piedāvā detalizētus, bet vienkāršas vārdu definīcijas angļu valodā. Nosacīti vārdu skaidrojumi latviešu valodā tiks ņemti no tiešsaistes latviešu valodas skaidrojošās vārdnīcas (skat. www.tezaurs.lv).

Zemāk ir divi šķirkļa piemēri. Pirmais piemērā vārds ir tiešais aizguvums no angļu valodas, otrais – *vasei eigo*.

uetto ウエット (<wet) EN sentimental; tender-hearted LV sentimentāls; jūtīgs	<i>īp. lietu.</i>	wet EN consisting of, containing, covered with, or soaked with liquid (such as water); rainy LV slapjš; lietais	<i>īp. v.</i>
--	-------------------	--	---------------

<p>shattaa chansu (和) <i>lietv.</i> シャッター・チャンス (shutter + chance)</p> <p>EN the best moment to take a picture LV labākais brīdis fotogrāfijas uzņemšanai</p>	
---	--

Pētījuma ietvaros pilnīgo viltusdraugu šķirkļi tiks pasvītroti ar pārtrauktu līniju, ja tie ir daļējie viltusdraugi – šķirkļa vārds tiks pasvītrots ar vienu līniju, ja niansētie – ar divām svītrām. *Vasei eigo* tiks iekavās apzīmēti ar ķīnizīmi *wa* (和 wa, Japānas) pie lemmas pieraksta ar latīņu burtiem, lai lasītājs spētu nošķirt tiešo aizguvumu no *vasei eigo*.

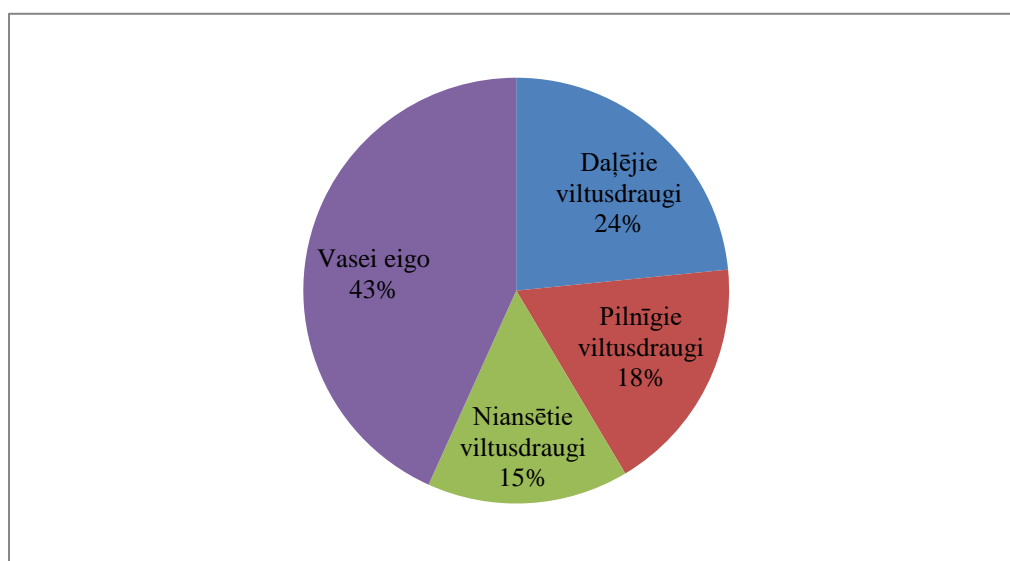
4. Izveidotā glosārija analīze

Šajā daļā tiks analizēts izveidotais japāņu-angļu valodas glosārijs (skat. pielikumu Nr.3), kas satur 174 vārda šķirkļus, no kuriem 111 ir japāņu valodas viltusdraugi, bet 63 šķirkļi – attiecīgie angļu valodas viltusdraugi un to skaidrojumi. Atsevišķi ir jāatzīmē, ka tikai 10 viltusdraugu šķirkļi tika atlasīti no *Random House Webster's Pocket Japanese Dictionary* vārdnīcas, kas norāda uz nepietiekamu viltusdraugu iekļaušanu bilingvālās vārdnīcās.

Detalizēti tiks pētīta glosārija šķirkļa vārdu semantika – cik no šķirkļiem atbilst noteiktam viltusdraugu veidam un tiks noteikts arī visbiežākais semantikas maiņas veids. Papildus tam tiks noteikta arī dominējošā aizguvumu vārdšķira un šķirkļu morfoloģiskās īpatnības.

4.1. Šķirkļa vārdu semantikas un morfoloģijas analīze

Glosārijā dominējošais viltusdraugu veids ir *vasei eigo* (skat. 4.1. attēlu), kas sastāv no 48 šķirkļa vārdiem un aizņem 43% no kopējā šķirkļu skaita. Tālāk attiecīgi seko daļējie viltusdraugi (24 šķirkļi), pilnīgie viltusdraugi (20 šķirkļi) un niansētie viltusdraugi (19 šķirkļi).

4.1. att. Glosārija viltusdraugu procentuālais iedalījums pēc to veida

4.1.1. Vasei eigo šķirkļu analīze

Glosārijā var novērot tendenci lietot *vasei eigo* vārdus, lai apspriestu dzimumattiecības un ar tām saistītas tēmas. Kā tas tika jau minēts, *vasei eigo* vārdi tiek lietoti kā eifēmismi un kopējā attieksme pret aizguvumu ir daudz pozitīvāka nekā pret līdzvērtīgu vārdu japāņu valodā, kura lietošana sabiedrībā var tikt uzskatīta par nevēlamu. Aktīvi *vasei eigo* tiek izmantoti ēdienu nosaukumos un patērētāju kultūras apzīmējumos, tādos kā *taimu sābisu* (タイム・サービス *taimu saabisu*, īpašais piedāvājums), *aisu kjandē* (アイス・キャンデー

aisu kyandee, sulas saldējums) u.c. *Vasei eigo* vārdi norāda arī sabiedrībā aktuālām tendencēm vai problēmām - *kičin dorinkā* (キッチン・ドリンクー kichin dorinkaa, cilvēks, kas slēpj savu alkohola atkarību no citiem), *hai misu* (ハイミス hai misu, neprecēta sieviete, kas tuvojas 30 gadu sliekšnim) u.c.

4.1.2 Daļējo viltusdraugu analīze

Aiz *vasei eigo* seko daļējie viltusdraugi, kas sastāda 24% (26 šķirkļi) no kopējā šķirkļu skaita. Daļējo viltusdraugu kategorijā ir aktuāla specializācija, kur angļu valodas vārdam ir raksturīga polisēmija, bet aizgūšanas rezultātā aizguvums iegūst tikai vienu, konkrētu nozīmi. Specializācija ir raksturīga cilvēku rakstura īpašību apzīmēšanai, kad aizgūta tiek vārda pārnestā nozīme (piemēram, tādi vārdi kā *dorai*, *fibā* u.c.), kā arī noteiktos sporta, transporta un tehnoloģiju apzīmējumos.

4.1.3. Pilnīgo un niansēto viltusdraugu analīze

Savukārt pilnīgie viltusdraugi un niansētie viltusdraugi attiecīgi sastāda 20 un 18 šķirkļus. Pilnīgo viltusdraugu kategorijā tika iekļauti arī daudzi saīsinājumi, kas tiks sīkāk tiks apskatīti 4.1.4 apakšnodaļā.

Pilnīgo viltusdraugu kategorijā vairāki šķirkļi ieguva pozitīvu konotāciju no neitrāliem vai pejoratīviem vārdiem angļu valodā (piemēram – *atto hoomu*, *naiibu* u.c.). Vairāki šķirkļi ieguva arī negatīvu konotāciju no neitrāliem angļu valodas vārdiem (*uetto*, *abauto*, *feminisuto*). Kopumā pilnīgiem viltusdraugiem ir neitrāla konotācija un interferences ir radusies uz saīsināšanas (konkrētāk – elipses) pamata. Tika novēroti arī tādi šķirkļi, kur radikāla nozīmes maiņa nav izskaidrojama (piemēram, *konsento*, *sukeeru* u.c.)

Niansētie viltusdraugi vairumā gadījumu precizē aizguvuma nozīmi, nosakot tai kontekstuālas robežas – *gesuto* apzīmē tikai TV un radio pārraides viesus, *attendo* attiecas tikai uz biznesa un izklaides sfērām, *baundo* – tikai uz bumbas atlēcienu utt. Kontekstuālo robežu noteikšana autores skatījumā ir raksturīga tādēļ, ka japāņu valodā jau pastāv vārdi vispārīgu jēdzienu apzīmēšanai, tomēr trūkst vārdu konkrētu fenomenu apzīmēšanai.

4.1.4. Šķirkļu morfoloģijas analīze

Vairums glosārija šķirkļu ir lietvārdi (87 šķirkļi), pārējie šķirkļi ir darbības lietvārdi (14 šķirkļi) un īpašības lietvārdi (10 šķirkļi).

Tika novēroti gadījumi, kad japāņu valodas aizguvums saglabā angļu valodai raksturīgu īpašības vārda afiksu neatkarīgi no aizguvuma vārdšķiras. Piemēram, vārds *asurechikku* (vieglatlētika, fizikultūra), kas ir cēlies no leksēmas *athletic*, saglabā angļu valodas afiksu –*tic*, neskatoties uz to, ka japāņu valodā aizguvums ir lietvārds. Japāņu valodā

pastāv līdzvērtīgs afikss *teki* (的), tomēr tas netiek lietots ar aizguvumiem. Savukārt aizguvums *ātisutikku*, saglabājot angļu valodas afiksu *-tic*, ir īpašības lietvārds, un, lai to ievietotu teikumā, tam papildus jāpievieno arī japāņu valodas kopulu *na* (な), kā rezultātā rodas vārds *ātisutikkuna* (アーティスティックな).

Attiecībā pret viltusdraugiem, vairums darbības lietvārdu ir raksturīgi tieši *vasei eigo* slānim, kas no morfoloģijas viedokļa ir līdzīgs *kango* leksikas slāņa īpašībām, kur, lai vārds norādītu darbību, nepieciešams pievienot *suru* morfēmu.

Secinājumi

1. Japāņu un angļu valodas pārī pastāv ievērojams viltusdraugu skaits, neskatoties uz abu valodu īslaicīgu savstarpējo valodas kontaktu un nelielu bilingvālo runātāju skaitu.
2. Japāņu valodai, atšķirība no citām valodām, ir raksturīgi 4 viltusdraugu veidi – pilnīgie viltusdraugi, daļējie viltusdraugi, niansētie viltusdraugi un *vasei eigo*.
3. Aizgūšana ir cieši saistīta ar Japānas vēsturisko attīstību – aizguvumu skaits krasi palielinājās pēc Japānas zaudējuma Otrā pasaules karā.
4. Aizgūšanu veicina arī rakstība, kurā aizguvumi tiek pierakstīti, - katakana alfabēts, salīdzinot ar kalku darināšanu, ir viegli un ērti lietojams, kā arī neprasa padziļinātu zināšanu par ķīnizīmēm.
5. Aizgūšanas iemesls ir arī homonīmu sadursmes japāņu un ķīniešu leksikas slāņos.
6. Liels aizguvumu skaits ir izskaidrojams ar japāņu skatījumu uz ārzemju fenomeniem – tie tiek uzskatīti par labākiem un eksotiskākiem.
7. Par aizgūšanu un to lietošanu ir atbildīgi sabiedriskie mediji un noteiktas industrijas – aizguvumi rada iespaidu, ka produkts pieder pie luksusa klases.
8. Pastāv arī nepieciešamība apspriest aizliegtās vai nepatīkamās tēmas, rezultātā aizguvumi padara šo tēmu apspriešanu par sabiedrībai pieņemamāku.
9. Aizgūtie angļu valodas vārdi tiek ievērojami modificēti – morfoloģijā ir raksturīga saīsināšana līdz noteiktam *mora* skaitam, kā arī notiek intensīva jaunu salikteņu darināšana.
10. Tika radīti jauni, japāņu fonoloģiskajai sistēmai neraksturīgi *mora* savienojumi, lai pēc iespējas precīzāk pielīdzinātu aizguvumu skanējumu tā oriģinālam angļu valodā.
11. Angļu valodas aizguvumiem japāņu valodā ir raksturīgi visi semantikas maiņas veidi – nozīmes sašaurināšana, paplašināšana, pejoratīva un nozīmi uzlabojoša vārdu attīstība, kā arī pilnīga nozīmes nobīde.
12. Biežākais semantikas maiņas veids ir specializācija – aizguvumi tiek lietoti, lai apzīmētu noteiktus Japānas kultūrai raksturīgus fenomenus un lai apzīmētu ‘Rietumu’ lietas un fenomenus.
13. *Vasei eigo* darināšanas iemesls ir vajadzība pēc Japānas sabiedrības aktuālāko tendenču un sabiedrības problēmu apzīmējumiem.
14. Viltusdraugi, tāpat kā ikviens angļu valodas aizguvums, japāņu valodā zaudē angļu valodai raksturīgo vārdšķiru un vairumā gadījumu pārtop par lietvārdu.
15. Vārdu nozīmes bieži mainās – japāņu-angļu valodas viltusdraugi ar laiku var kļūt par īstiem draugiem, tādēļ, lai izsekotu līdzī semantikas maiņai un viltusdraugu attīstībai,

nepieciešams pētīt jaunākās japāņu vārdnīcas, tādas kā „Mūsdienu vārdu enciklopēdija” (現代用語の基礎知識 Gendai Yougo No Kiso Chishiki) un „Lielais vārdu mežs” (大辞林 Daijirin), kas tiek regulāri atjaunotas.

16. Papildus ir jānosaka arī viltusdraugu lietošanas biežumu – tie var tikt iekļauti vārdnīcā, bet, ja tos lieto reti, tie nebūs aktuāli. Nepieciešams arī pētīt, kā dažāda līmeņa japāņu valodas studenti uztver angļu valodas aizguvumus un kuri vārdi ir lielākais interferences avots.
17. Viltusdraugu glosārijam ir vēlams pievienot teksta piemērus, lai konkrētais šķirklis būtu skaidri definējams, kā arī noteiktu kontekstuālās robežas
18. Dominējošais viltusdraugu veids pieder pie *vasei eigo* kategorijas.
19. Japāņu valodai ir raksturīga arī angļu valodas vārdu savienojumu aizgūšana, kas angļu valodā tiek lietoti kā vispārinājumi, bet japāņu valodā iegūt konkrētu, attālu vai ar oriģinālo vārdu savienojumu nesaistītu nozīmi.
20. Izveidotais japāņu-angļu valodas viltusdraugu glosārijs var tikt izmantots kā papildmateriāls studentiem, lai izvairītos no kļūdām vārdu lietošanā, kā arī uzlabotu savu japāņu valodas vārdu krājumu.
21. Viltusdraugu apgūšana un apzināšanās ir ārkārtīgi svarīga veiksmīgai komunikācijai japāņu valodā, lai spētu izvairīties no pārpratumiem.

Literatūras saraksts

Avoti

1. Miura, Akira. *English in Japanese: A Selection of Useful Loanwords*. New York: Weatherhill, 1998.
2. Miura, Akira. *English Loanwords in Japanese*. Tokyo: Tuttle Publishing, 1979.

Teorētiskā literatūra

1. Allan, Keith. (ed.) *Concise Encyclopedia of Semantics*. Oxford: Elsevier, 2009.
2. Aronoff, Mark & Rees-Miller, Janie. (eds.) *The Handbook of Linguistics*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003.
3. Buncic, Daniel. *Критерии для определения степени «опасности» псевдо-аналогонимов («ложных друзей»)* Koln: Kolner Universitats, 2002. Pieejams: <https://kups.ub.uni-koeln.de/5999/> [aplūkots 10.05.2018]
4. Cruse, Alan. *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. New York: Oxford University Press, 2000.
5. Daulton, Frank. *Japan's Built-in Lexicon of English-based Loanwords*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd, 2007.
6. Dominiguez, Pedro & Nerlich, Brigitte. False friends: their origin and semantics in some selected languages. *Journal of Pragmatics*. 2002 (24): 1833-1848 p.
7. Ezaki, Motoko. Strategic Deviations: The Role of 'kanji' in Contemporary Japanese. *Japanese Language and Literature*. 2010. (44): 179-212 p.
8. Frellesvig, Bjarke. *A history of the Japanese language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
9. Gottlieb, Nanette. *Language Policy and Japanese Script*. New York: Routledge, 1996.
10. Gouws, Rufus. Prinsloo, D, Schryver, Gilles-Maurice. Friends will be Friends – True or False. Lexicographic Approaches to the Treatment of False Friends. *Proceedings of the 11th EURALEX International Congress*. 2004: 797-806 p.
11. Hayward, Timothy & Moulin, Andre. False Friends Invigorated. *Proceedings of the 1st EURALEX International Congress*. 1983: 190-198 p.

12. Irwin, Mark. *Loanwords in Japanese*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2011.
13. Juvonen, P. & Koptjevskaja-Tamm, M. (eds.) *The Lexical Typology of Semantic Shifts*. Berlin: De Gruyter, 2016.
14. Kageyama, Taro & Kishimoto, Hideki. (eds.) *Handbook of Japanese Lexicon and Word Formation*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2016.
15. Kay, Gillian. English loanwords in Japanese. *World Englishes*. 1995. 14 (1): 67-76 p.
16. Kubozono, H. Prosodic Structure of Loanwords in Japanese: Syllable Structure, Accent and Morphology. *Journal of Phonetic Society of Japan*, 2002, Vol. 6 , Nr. 1, p.79-97.
17. McKenzie, Robert. *The Social Psychology of English as a Global Language: Attitudes, Awareness and Identity in the Japanese Context*. London: Springer, 2010.
18. Miller, Laura. Wasei eigo: English 'loanwords' coined in Japan. In: Hill, J, Mistry, P.J., Campbell, L. (eds.) *The Life of Language: Papers in Linguistics in Honor of William Bright*. The Hague: De Gruyter Mouton, 1997. p. 123-139.
19. Nagasawa, Jiro. *A Study of English-Japanese Cognates*. Pieejams: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-1770.1958.tb01217.x> [aplükots 23.04.2018]
20. Oshima, Kimie. *Semantic and Structural Shift Patterns of Gairaigo in Japan*. Pieejams: <https://web.uri.edu/iaics/files/03-Kimie-Oshima.pdf> [aplükots 2.06.2018]
21. Random House Webster's Pocket Japanese Dictionary. New York: Random House, 1996.
22. Sakagami, S. *Gairaigo 外来語 The Semantics of Western Loanwords in Japanese : dissertation*. Columbia: Columbia University Teachers College, 2000. 375. p.
23. Shibatani, Masayoshi. *The Languages of Japan*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
24. Thomason, Sarah. *Language Contact*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001.

25. Ullmann, Stephen. *Semantics – An Introduction to The Science of Meaning*. Oxford: Basil Blackwell, 1964.
26. van Benthuisen, Robert. *Japanese ESL Learners' Acquisition of English Loanword Cognates: Difficulties Due to Semantic, Phonological and Orthographic Factors*. Pieejams: https://www.u-bunkyo.ac.jp/center/library/image/fsell2010_255-263.pdf [aplūkots 29.05.2018]
27. Veisbergs, Andrejs. *False Friends Dictionaries: A Tool for Translators or Learners or Both* Pieejams: http://www.euralex.org/elx_proceedings/Euralex1996_2/026_Andrejs%20Veisbergs%20False%20Friends%20Dictionaries_%20A%20Tool%20for%20Translators%20or%20Learners%20or%20Both.pdf [aplūkots 11.01.2018]
28. Weinreich, Uriel. *Languages in Contact. Findings and Problems*. The Hague: Mouton, 1979.
29. 松崎 由貴 Matsuzaki Yuki. 関連性理論による外来語の分析 *Kanren-sei riron ni yoru gairaigo no bunseki* (Aizguvumu analīze pēc atbilstības teorijas). 2013, 9. lpp. Pieejams: https://glim-re.repo.nii.ac.jp/?action=pages_view_main&active_action=repository_view_main_item_detail&item_id=2733&item_no=1&page_id=13&block_id=21 [aplūkots 19.04.2018]
30. 水野りか Mizuno Rika, 松井 孝雄 Matsui Takao. 日本語の同音異義語処理への文脈の影響 *Nihongo no doon igi-go shori e no bunmyaku no eikyou* (Konteksta ietekme uz homofonu uztveri japāņu valodā). 2015, 2. lpp. Pieejams: http://www.jcss.gr.jp/meetings/jcss2015/proceedings/pdf/JCSS2015_P2-2.pdf [aplūkots 10.07.2018]

Interneta avoti:

1. Merriam-Webster on-line dictionary. Pieejams: <https://www.merriam-webster.com/> [aplūkots 11.08.2018]
2. Osaki, Tomohiro. *Gifu man, 71, sues NHK for distress over its excess use of foreign words*. 2013. Pieejams: <https://www.japantimes.co.jp/news/2013/06/27/national/crime-legal/gifu-man-71->

- sues-nhk-for-distress-over-its-excess-use-of-foreign-words/#.W4aQezl9jRY [aplūkots 31.07.2018]
3. Tēzauris. Pieejams: <http://tezaurs.lv> [aplūkots 10.08.2018]
 4. デジタル大辞線 *Dejitaru Daijisen* (Digitālais Vārdu Dižavots). 2018. Pieejams: <http://www.daijisen.jp/digital/index.html> [aplūkots 07.07.2018]
 5. 現代日本語書き言葉均衡コーパス *Gendai nihongo kakikotoba kinkoo koopasu* (Sabalansēts mūsdienu rakstītās japāņu valodas korpus) Pieejams: <http://www.kotonoha.gr.jp/shonagon/> [aplūkots 12.07.2018]

Pielikumi

Pielikums Nr.1 – Japāņu valodas atveide latviešu valodā. Latviskošanas tabula.

Pamatzilbes													
あ	いう	え	お	か	き	く	け	こ	さ	し	す	せ	
	そ	た	ち	つ	て	と							
ア	イ	ウ	エ	オ	カ	キ	ク	ケ	コ	サ	シ	ス	セ
	ソ	タ	チ	ツ	テ	ト							
a	i	u	e	o	ka	ki	ku	ke	ko	sa	ši	su	se
	so	ta	či	cu	te	to							
わ	ゐ	ゑ	を	が	ぎ	ぐ	げ	ご	ざ	じ	ず	ぜ	
	ぞ	だ	ぢ	で	ど								
ワ	キ	ヴ	エ	ヲ	ガ	ギ	グ	ゲ	ゴ	ザ	ジ	ズ	ゼ
	ゾ	ダ	ヂ	ヅ	デ	ド							
va	vi	v[u]	ve	vo	ga	gi	gu	ge	go	za	dži	zu	ze
	zo	da	dži	dzu	de	do							
な	に	ぬ	ね	の	は	ひ	ふ	へ	ほ	ま	み	む	め
	も	や	い*	ゆ	いえ	よ							
ナ	ニ	ヌ	ネ	ノ	ハ	ヒ	フ	ヘ	ホ	マ	ミ	ム	メ
	モ	ヤ	イ*	ユ	イエ	ヨ							
na	ni	nu	ne	no	ha	hi	fu	he	ho	ma	mi	mu	me
	mo	ja	ji*	ju	je	jo							
ば	び	ぶ	べ	ぼ	ば	び	ぶ	べ	ぼ	ら	り	る	れ
	ろ	ん											
パ	ピ	プ	ペ	ポ	バ	ビ	ブ	ベ	ボ	ラ	リ	ル	レ
	ロ	ン											
pa	pi	pu	pe	po	ba	bi	bu	be	bo	ra	ri	ru	re
	ro	n(m)											

Hiragana

Katakana

Letonizācija

Atvasinātās zilbes												
きゃ	き*きゅ	きえ	きよ	しゃ	すい	しゅ	しえ	しよ	ちや	つい	ちゅ	ちえ
	ちよ	キ	てい	でい	つあ	づあ						
キャ	*キユ	キエ	キヨ	シヤ	スイ	シュ	シエ	シヨ	チャ	ツイ	チュ	チェ
	チヨ	テイ	デイ	ツア	ヅア							
kja	kji*	kju	kje	kjo	ša	si	šu	še	šo	ča	ci	ču
	če	čo	ぎ	ti	ぎ	ca	じ	dza				
ぎゃ	*ぎゅ	え	よ	や	ずい	じゅ	じえ	じよ	ぢや	づい	ぢゅ	ぢえ
	ぢよ	ギ	とう	どう	つえ	づえ						
ギャ	*ギユ	ギエ	ギヨ	ジヤ	ズイ	ジュ	ジエ	ジヨ	ヂヤ	ヅイ	ヂュ	ヂェ
	ヂヨ	トウ	ドウ	ツエ	ヅエ							
gja	gji*	gju	gje	gjo	dža	zi	džu	dže	džo	dža	dzi	džu
	dže	džo	tu	ひ	du	ce	び	dze				
ひゃ	ひ*ひゅ	え	ひよ	ゃ	び*	びゅ	びえ	びよ	ぴゃ	ぴ*	ぴゅ	ぴえ
	ぴよ	ヒ	ふあ	ふい	つお	づお						
ヒャ	*ヒユ	ヒエ	ヒヨ	ビヤ	ビ*	ビユ	ビエ	ビヨ	ピヤ	ピ*	ピユ	ピエ
	ピヨ	フア	ファイ	ツオ	ヅオ							
hja	hji*	hju	hje	hjo	bja	bji*	bju	bje	bjo	pja	pji*	pju
	pje	pjo	fa	fi	co	dzo						

にや	ぬい	にゆ	にえ	によ	みや	み*	みゆ	みえ	みよ	りや	り*	りゆ
	りえ	りよ	ふえ	ふお		うあ						
ニヤ	ヌイ	ニユ	ニエ	ニヨ	ミヤ	ミ*	ミユ	ミエ	ミヨ	リヤ	リ*	リュ
	リエ	リヨ	フェ	フォ		ウア						
ŋa	ni ŋu	ŋe	ŋo	mja	mji*	mju	mje	mjo	ɾa ^(rja)	ɾi ^{(rji)*}	ɾu ^(ru)	ɾe ^(re)
	ɾo ^(rjo)	fe	fo		o ^(ua)							

Garo zilbju veidošana hiraganā:

un latvisko kā *m*, ja:

[-a] + あ = [-ā]

+ [n-] = [nn-]

[-i] + い = [-ī] vai [-ii]

= [mm-]

[-u] + う = [-ū]

= [mp-/mp-]

[-e] + え = [-ē]

[mb-]

[-o] + お = [-ō]

= [mp-]

Mazais つ/ツ *cu* dubulto sekojošo līdzskani:

ん/ン *n* izrunā

つ/ツ + [k-/g-]

= [kk-/gg-]

ん/ン

つ/ツ + [s-/š-/z-/d-]

= [ss-/šš-/zz-/dd-]

+ [m-]

つ/ツ + [t-/č-/c-/dž-]

つ/ツ + [h-/f-/b-/p-]

= [hh-/ff-/bb-/pp-]

ん/ン + [b-]

=

つ/ツ + [r-/ɾ-]

= [rr-/ɾɾ-]

ん/ン + [p-]

Garo zilbju veidošanai *katakanā* aiz dotās zilbes raksta garumzīmi „ー”. © 2014 Uģis Nastevičs.

Atsauce: Nastevičs, Uģis. *Japāņu kultūras atspoguļojums 7.–12. klašu mācību saturā Latvijā*. Rīga: LU, 2014, 74.lpp.

Pielikums Nr.2 – M. Īrvina pielāgotā un saīsinātā aizgūšanas tabula

Kontakta daudzums	Leksikas aizgūšanas lielums	Aizņēmējs
ikdienā	galvenokārt lietvārdi, daži darbības vārdi, īpašības vārdi un apstākļa vārdi, nav pamata vārdu krājums	nav nepieciešamības pēc donorvalodas pārzināšanas, neliels bilingvālo runātāju skaits
nedaudz intensīvs	lietvārdi, darbības vārdi, apstākļa vārdi, saikļi, apstākļa partikulas, nav pamata vārdu krājums	runātāji nosacīti labi pārvalda donorvalodu, veido bilingvālo runātāju minoritāti
intensīvāks	lietvārdi, darbības vārdi, īpašības vārdi, apstākļa vārdi, saikļi, apstākļa partikulas, afiksi u.c., ir pamata un nav pamata vārdu krājums	vairāk bilingvālo runātāju, sociālie faktori veicina aizgūšanu
intensīvs	visas leksikas aizgūšana	plašs bilingvālisms, sociālie faktori ievērojami veicina aizgūšanu

Atsauce: Irwin, Mark. Loanwords in Japanese. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2011, p. 2.

Pielikums Nr. 3 – Japāņu-angļu viltusdraugu glosārijs

Apzīmējumi:

EN – angļu valoda

LV – latviešu valoda

lietv. – lietvārds

īp. v. – īpašības vārds

īp. lietv. – īpašības lietvārds

darb. lietv. – darbības lietvārds

apst. v. – apstākļa vārds

(eif.) – eifēmisms

A	
<p><u>aabanisuto</u> <i>lietv.</i> アーバニスト (<urbanist) EN a specialist in city planning; a person who lives in the city and enjoys city life LV pilsētplānošanas eksperts; pilsētā dzīvojošs cilvēks, kam patīk pilsētas dzīve</p>	<p>urbanist <i>lietv.</i> EN a specialist in city planning LV pilsētplānošanas eksperts</p>
<p><u>aatisutikku</u> <i>īp. lietv.</i> アーティスティックな (<artistic) EN relating to arts; gracious; elegant LV māksliniecisks; graciozs; elegants</p>	<p>artistic <i>īp.v.</i> EN relating to art or artists; having or showing the skill of an artist LV saistīts ar mākslu, tai raksturīgs; māksliniekiem raksturīgu prasmju demonstrēšana</p>
<p>aato furawaa (和) <i>lietv.</i> アート・フラワー (art + flower) EN natural looking flowers made from cloth LV no auduma darināti dabīga izskata ziedi</p>	
<p><u>abauto</u> <i>īp. lietv.</i> アバウトな (<about) EN sloppy, careless (person) LV nolaidīgs, nevīžīgs (par cilvēku)</p>	<p>about <i>apst. v.</i> EN almost, nearly, on the verge LV gandrīz, aptuveni, uz robežas</p>

<p>afutaa saabisu (和) <i>lietv.</i> アフター・サービス (after + service)</p> <p>EN warranty service LV garantijas serviss</p>	
<p>aisu keeki (和) <i>lietv.</i> アイス・ケーキ (ice + cake)</p> <p>EN frozen dessert with ice cream base decorated with fruits and whipped cream LV saldēts deserts ar saldējuma pamatni, dekorēts ar augļiem un putukrējumu</p>	
<p>aisu kyandee (和) <i>lietv.</i> アイス・キャンデー (ice + candy)</p> <p>EN popsicle LV augļu sulas saldējums</p>	
<p>asurechikku <i>lietv.</i> アスレチック (<athletic)</p> <p>EN physical education; athletics LV fizikultūra; vieglatlētika</p>	<p>athletic <i>īp.v.</i></p> <p>EN of or relating to athletes or athletics LV saistīts ar atlētiem vai atlētiku; tai raksturīgs</p>
<p>atorakushon <i>lietv.</i> アトラクション (<attraction)</p> <p>EN a small extra entertainment added to the main show at a theater to attract more people LV neliela izklaide, kas papildina galveno teātra izrādi ar mērķi piesaistīt vairāk cilvēku</p>	<p>attraction <i>lietv.</i></p> <p>EN something that attracts or is intended to attract people by appealing to their desires and tastes LV tāds, kas piesaista vai ir paredzēts cilvēku piesaistīšanai</p>
<p>attendo <i>darb. lietv.</i> アテンド (<attend)</p> <p>EN to accompany and take care of someone (in business or entertainment setting) LV pavadīt un rūpēties par kādu (biznesa vai izklaides sfērā)</p>	<p>attend <i>darb.v.</i></p> <p>EN to go to; to look after; to go with especially as a servant or companion LV apmeklēt; rūpēties par kādu; pavadīt kādu uz pasākumu kā kompanjons</p>
<p>atto hoomu <i>īp. lietv.</i> アット・ホームな (<at home)</p> <p>EN cosy; homey LV mājīgs; ērts</p>	<p>at home <i>īp. v.</i></p> <p>EN made to be used in the home; happening at someone's home LV paredzēts lietošanai mājā; tāds, kas norisinās mājās</p>

<p>autaa アウター (<outerwear) EN outerwear such as sweaters, coats or jackets LV džemperī, mēteļi vai jakas, kas ir paredzēti valkšanai ārā</p>	<p><i>lietv.</i> outer <i>īp. v.</i> EN located on or toward the outside of something LV ārējs</p>
B	
<p>baikingu バイキング (<Viking) EN Viking; buffet-style restaurant meal LV vikings, bufete</p>	<p><i>lietv.</i> viking <i>lietv.</i> EN one of the pirate Norsemen plundering the coasts of Europe in the 8th to 10th centuries LV Seno skandināvu un islandiešu karotājs, tirgotājs un jūras laupītājs (no 8. gadsimta beigām līdz 10. gadsimta vidum)</p>
<p>baiku バイク (<motorbike) EN motorbike LV motocikls</p>	<p><i>lietv.</i> bike <i>lietv.</i> EN bicycle; motorbike LV velosipēds; motocikls</p>
<p>baipureyaa (和) バイプレーヤー (by + player) EN a supporting actor or actress LV otrā plāna aktieris vai aktrise</p>	
<p>baundo バウンド (<bound) EN bounce (of a ball) LV (bumbas) atlēciens</p>	<p><i>lietv.</i> bound <i>lietv.</i> EN something that limits or restrains; leap, jump; bounce LV tāds, kas ierobežo; lēciens, atlēciens</p>
<p>bebii gyangu (和) ベビー・ギャング (baby+gangster) EN mischievous child LV nerātns bērns</p>	
<p>bebii saakuru (和) ベビー・サークル (baby + circle) EN playpen LV mazbērnu sētiņa</p>	
<p>bebii sutoppu (和) <i>darb. lietv.</i> ベビー・ストップ (baby + stop) EN (eif.) abortion; to get an abortion LV (eif.) aborts; veikt abortu</p>	

<p>beddo in (和) <i>darb. lielv.</i> ベッド・イン (bed + in)</p> <p>EN (eif.) sexual intercourse LV (eif.) dzimumattiecības</p>	
<p>beddo taun (和) <i>lielv.</i> ベッド・タウン (bed + town)</p> <p>EN commuter town LV piepilsēta</p>	
<p><u>buurokun</u> <i>īp. lielv.</i> ブロークン (<broken)</p> <p>EN imperfectly spoken LV nepareizi izrunāts</p>	<p>broken <i>īp. v.</i></p> <p>EN violently separated into parts; made weak; not complete or full; bankrupt; cut off; imperfectly spoken or written LV laužot sadalīts; vājš; nav pilnīgs; bankrotējis; nogriezsts; nepareizi izrunāts vai uzrakstīts</p>
<p>buruu dee (和) <i>lielv.</i> ベビー・サークル (blue + day)</p> <p>EN (eif.) menstruation LV (eif.) menstruācijas</p>	
C	
<p><u>chaneru</u> <i>lielv.</i> チャンネル (<channel)</p> <p>EN television channel LV televīzijas kanāls</p>	<p>channel <i>lielv.</i></p> <p>EN a strait or narrow sea between two close landmasses; a means of communication or expression; a band of frequencies of sufficient width for a single radio or television communication LV jūras šaurums; komunikācijas līdzeklis; frekvenču josla ar pietiekamu platumu radio vai televīzijas sakariem</p>
<p>chenji rebaa (和) <i>lielv.</i> チェンジ・レバー (change + lever)</p> <p>EN gearshift LV ātrumkārbā</p>	
D	
<p><u>dekoreeshon</u> <i>lielv.</i> デコレーション (<decoration)</p> <p>EN Western-style decorations (e.g. Christmas ornaments) LV Rietumu stila dekorācijas (piemēram, Ziemasvētku rotājumi)</p>	<p>decoration <i>lielv.</i></p> <p>EN something that adorns, enriches, or beautifies LV tāds, kas izrotā, uzlabo vai padara skaistāku</p>

<p>dekoreeshon keeki (和) <i>lietv.</i> デコレーション・ケーキ (decoration + cake)</p> <p>EN a cake with colorful icing made by professional baker LV konditora pagatavota torte ar krāsainu glazūru</p>	
<p>dokutā sutoppu (和) <i>lietv.</i> ドクター・ストップ (doctor + stop)</p> <p>EN a situation where due to doctor's advice person stops doing particular action LV situācija, kad cilvēks pārstāj kaut ko darīt pēc ārsta norādījuma</p>	
<p>dorai <i>īp. lietv.</i> ドライな (<dry)</p> <p>EN businesslike; devoid of sentiment LV sauss; racionāls</p>	<p>dry <i>īp.v.</i></p> <p>EN free or relatively free from a liquid and especially water; not showing or communicating warmth, enthusiasm, or tender feeling LV tāds, kas nesatur šķidrumu, tvaikus vai satur tos ļoti maz; tāds, uz kā virsmas nav šķidruma, tvaika vai to ir ļoti maz; tāds, kas nav emocionāls, tāds, kas ir atturīgs, izturas bez sirsnības</p>
<p>doraibaa <i>lietv.</i> ドライバー (<screwdriver)</p> <p>EN screwdriver LV skrūvgrieznis</p>	<p>driver <i>lietv.</i></p> <p>EN a person who drives a car, truck, etc. LV persona, kas brauc ar mašīnu, autobusu u.c. transportlīdzekļiem</p>
F	
<p>faito <i>lietv.</i> ファイト (<fighting spirit)</p> <p>EN fighting spirit (used in sports) LV cīņas gars (izmanto saistībā ar sportu)</p>	<p>fight <i>lietv.</i></p> <p>EN a violent physical struggle between opponents; an argument or quarrel; a boxing match LV varmācīga cīņa; strīds; boksa mačs</p>
<p>feminisuto <i>lietv.</i> フェミニスト (<feminist)</p> <p>EN a man who is indulgent with women LV vīrietis, kas pārlieku piekāpjas sievietēm</p>	<p>feminist <i>lietv.</i></p> <p>EN a supporter of women's rights and interests LV persona, kas aizstāv sieviešu tiesības un intereses</p>

<p><u>fiibaa</u> フィーバー (<fever) EN intense excitement LV stiprs uztraukums, uzbudinājums</p>	<p><i>lietv.</i> fever <i>lietv.</i> EN a rise of body temperature above the normal; a state of heightened or intense emotion LV paaugstināta ķermeņa temperatūra; spēcīgas emocionālās spriedzes stāvoklis</p>
<p><u>furii jaanarisuto</u> フリー・ジャーナリスト(<freelance journalist) EN freelance journalist LV ārštata žurnālists</p>	
<p><u>furii saizu</u> (和) フリー・サイズ (free + size) EN one size fits all LV viens izmērs der visiem</p>	
<p><u>furoa sutando</u> (和) チェンジ・レバー (floor + stand) EN floor lamp LV grīdas lampa</p>	
<p><u>furonto</u> フロント (<front desk) EN front reception desk LV reģistratūra</p>	<p><i>lietv.</i> front <i>īp. v.</i> EN of, relating to, or situated at the front LV norāda, ka (kas) atrodas, ir novietots kā tuvumā, priekšpusē</p>
G	
<p><u>gaarikku</u> ガーリック (<garlic) EN garlic powder LV ķiploku pulveris</p>	<p><i>lietv.</i> garlic <i>lietv.</i> EN a plant that is related to the onion and that has small sections (called cloves) which have a strong taste and smell and are used for flavoring foods LV sīpolu ģints suga, viengadīgs vai divgadīgs augs, kurā sīpols sastāv no vairākām baltām iegarenām daivām</p>
<p><u>gattsu</u> ガッツ (<guts) EN courage (mainly used in sports) LV drosme (pārsvārā lieto saistībā ar sportu)</p>	<p><i>lietv.</i> guts <i>lietv.</i> EN the inside parts of something; courage LV iekšējās daļas, iekšējā būtība kaut kam; drosme</p>

<p><u>gesuto</u> <i>lietv.</i> ゲスト (<guest) EN a guest that appears on a radio or TV show LV radio vai televīzijas pārraides viesis</p>	<p>guest <i>lietv.</i> EN a person who is invited to visit or stay in someone's home; a person who is invited to a place or an event as a special honor LV cilvēks, kas tika uzaicināts kāda mājā; cilvēks, kas tika uzaicināts uz pasākumu kā goda viesis</p>
<p>goo sutoppu (和) <i>lietv.</i> ゴー・ストップ (go + stop) EN traffic lights LV luksofors</p>	
<p>gooru in (和) <i>darb. lietv.</i> ゴール・イン (goal + in) EN a finish; attainment of the goal LV kaut kā beigas; mērķa sasniegšana;</p>	
<p>gooruden awaa (和) <i>lietv.</i> ゴールデン・アワー (golden + hour) EN prime time LV vakara stundas, kad televīziju skatās visvairāk skatītāju</p>	
<p>Gooruden Uiiku (和) <i>lietv.</i> ゴールデンウィーク (golden + week) EN seven consecutive holidays in spring LV septiņas secīgas brīvdienas pavasarī</p>	
<p><u>guraundo</u> <i>lietv.</i> グラウンド (<ground) EN playground; sports stadium LV spēļu laukums; stadions</p>	<p>ground <i>lietv.</i> EN the surface of the earth; an area used for some purpose LV sauszemes virsa; platība, teritorija, kas atrodas kāda, kā lietošanā, īpašumā un ir izmantojama noteiktam nolūkam</p>
<p><u>guriru</u> <i>lietv.</i> グリル (<grill) EN Western-style restaurant LV jebkāds Rietumu stila restorāns</p>	<p>grill <i>lietv.</i> EN a cooking utensil of parallel bars on which food is exposed to heat; food that is broiled usually on a grill; a usually informal restaurant or dining room LV restes ēdiena cepšanai; ēdiens, kas ir gatavots uz tām; kafejnīca vai ēdamistaba</p>
H	

<p><u>haafu</u> ハーフ (<half) EN a person of mixed ancestry LV cilvēks, kura vecāki ir dažādu rasu vai tautību pārstāvji</p>	<p><i>lietv.</i> half <i>apst. v.</i> EN being one of two equal parts; covering only half LV viena no divām vienādām daļām; aptver tikai vienu pusi/daļu</p>
<p>hai misu (和) ハイミス (high + miss) EN (eif.) unmarried woman in her late 20s LV (eif.) neprecēta sieviete, kas tuvojas 30 gadu sliekšnim</p>	<p><i>lietv.</i></p>
<p>hai tiin (和) ハイ・ティーン (high + teen) EN late teens LV sešpadsmitis līdz deviņpadsmit gadus vecs jauniešs</p>	<p><i>lietv.</i></p>
<p><u>haiyaa</u> ハイヤー (<hire) EN high-class taxi LV augstas klases taksometrs</p>	<p><i>lietv.</i> hire <i>lietv.</i> EN someone who has been hired for a job LV kāds, kurš tika pieņemts darbā</p>
<p><u>hansamu</u> ハンサム (<handsome) EN good-looking man LV izskatīgs vīrietis</p>	<p><i>īp. lietv.</i> handsome <i>īp. v.</i> EN pleasing to look at; large in size or amount LV tāds, uz ko ir patīkami skatīties; prāvs, krietns (izmers vai summa)</p>
<p><u>hippu</u> ヒップ (<hip) EN buttocks LV sēžamvieta</p>	<p><i>lietv.</i> hip <i>lietv.</i> EN the part of the body that curves out below the waist on each side LV ķermeņa daļa starp muguras apakšējo galu un augšstilbu</p>
<p><u>hiyaringu</u> ヒヤリング (<hearing) EN listening skills (used in language learning) LV klausītprasmes (izmanto valodas apguvē)</p>	<p><i>lietv.</i> hearing <i>lietv.</i> EN the process, function, or power of perceiving sound; LV process, darbība vai spēja, kurā tiek uztverta skaņa</p>
I	

<p><u>inisharu</u> <i>lietv.</i> イニシャル (<initial) EN initials of one's name written in Romaji script LV cilvēka iniciāļi, kas ir rakstīti ar latīņu burtiem</p>	<p>initial <i>lietv.</i> EN the first letter of a name; a large letter beginning a text or a division or paragraph LV vārda pirmais burts; lielais burts teksta sākumā, nodaļā vai rindkopā</p>
J	
<p><u>jaji</u> <i>lietv.</i> ジャッジ (<judge) EN referee in sports competition LV sporta tiesnesis</p>	<p>judge <i>lietv.</i> EN a public official whose duty is to decide questions brought before a court; a person appointed to decide in a contest or competition; LV tiesas amatpersona, kas spriež tiesu; cilvēks, kas vada sacensības, sekojot noteikumu ievērošanai, izšķirot, strīdus.</p>
<p>jankī (和) <i>lietv.</i> ヤンキー (<yankee) EN juvenile teenager; a person from United States LV huligāns, amerikānis</p>	<p>yankee <i>lietv.</i> EN a native or inhabitant of the northern U.S.; a native or inhabitant of the U.S. LV amerikānis no ASV Ziemeļu štatiem; ASV pilsonis</p>
<p><u>jinkusu</u> <i>lietv.</i> ジンクス (<jinx) EN a person, thing or influence that either brings bad or good luck LV cilvēks, lieta vai parādība, kas nes laimi vai nelaimi</p>	<p>jinx <i>lietv.</i> EN one that brings bad luck LV kāds, kas nes nelaimi</p>
K	
<p><u>kanningu</u> <i>lietv.</i> カンニング (<cunning) EN cheating (on an exam etc.) LV špikošana (eksāmenā u.c.)</p>	<p>cunning <i>īp.v.</i> EN skillful and clever at using special knowledge or at getting something done; showing craftiness and trickery LV tāds, kas ir izveicīgs un gudrs kaut kā paveikšanā; tāds, kas ir viltīgs un blēdīgs</p>
<p>kichin dorinkaa (和) <i>lietv.</i> キッチン・ドリンカー (kitchen + drinker) EN closet drinker LV cilvēks, kas slēpj savu alkohola atkarību no citiem</p>	

<p>kisu maaku (和) クーラー (kiss + mark)</p> <p>EN hickey; love bite LV skūpstas uzsūcīts zilums</p>	<p><i>lietv.</i></p>
<p><u>komisshon</u> コミッション (<commisson)</p> <p>EN a sum or percentage allowed to an agent, salesman, etc., for his service; (eif.) bribe LV noteikta summa vai procents no darījuma, kas tiek izmaksāts aģentam, pārdevējam u.c. par viņa pakalpojumiem; (eif.) kukulis</p>	<p>comission <i>lietv.</i></p> <p>EN a fee paid to an agent as compensation for executing a transaction LV atlīdzība par darījuma izpildi</p>
<p><u>komon sensu</u> コモン・センス (<common sense)</p> <p>EN general knowledge LV vispārīgas zināšanas</p>	<p>common sense <i>lietv.</i></p> <p>EN the ability to think and behave in a reasonable way and to make sound decisions LV spēja domāt un uzvesties saprātīgi, arī spēja pieņemt prātīgus lēmumus</p>
<p><u>konsaisu</u> コンサイス (<concise)</p> <p>EN a small dictionary LV neliela izmēra vārdnīca</p>	<p>concise <i>īp.v.</i></p> <p>EN free from all elaboration and superfluous detail LV kodolīgs, bez sīkām un nevajadzīgām detaļām</p>
<p><u>konsento</u> コンセント (<consent)</p> <p>EN electrical outlet LV elektrības rozete</p>	<p>consent <i>lietv.</i></p> <p>EN permission for something to happen or be done; agreement about an opinion or about something that will happen or be done LV atļauja kaut kam notikt vai tikt izdarītam; piekrišana par kādu viedokli vai kaut ko, kas notiks vai tiks darīts</p>
<p><u>kontena</u> コンテナ (<container)</p> <p>EN shipping container LV jūras konteineris</p>	<p>container <i>lietv.</i></p> <p>EN an object (such as a box or can) that can hold something; a large box that goods are placed in so that they can be moved from one place to another on a ship, airplane, train, or truck LV objekts (kaste vai kārbas), kurā var kaut ko uzglabāt; liela kaste, kurā tiek ievietota preces to pārvadāšanai uz kuģa, lidmašīnā, vilcienā vai kravas automašīnā</p>

<p><u>kuriingu</u> <i>lietv.</i> クリーニング (<dry cleaning)
 EN dry cleaning
 LV ķīmiskā tīrītava</p>	<p>cleaning <i>lietv.</i> EN an act of cleaning dirt especially from the surface of something
 LV kādas virsmas tīrīšana</p>
<p><u>kuuraa</u> <i>lietv.</i> クーラー (<cooler)
 EN air-conditioner
 LV gaisa kondicionieris</p>	<p>cooler <i>lietv.</i> EN a container for keeping food or drinks cool; a cold drink that usually contains alcohol;
 LV tvertne, kas ir paredzēta pārtikas vai dzērienu uzglabāšanai vēsumā;
 alkoholu saturošs auksts dzēriens</p>
M	
<p><u>maaningu saabisu</u> (和) <i>lietv.</i> モーニング・サービス (morning + service)
 EN breakfast special
 LV bezmaksas brokastis viesnīcā</p>	
<p><u>maindo</u> <i>lietv.</i> マインド (<mind)
 EN consumer desire
 LV patērētāju vēlmes</p>	<p>mind <i>lietv.</i> EN the part of a person that thinks, reasons, feels, understands, and remembers; memory; intention, desire
 LV cilvēka daļa, kas domā, spriež, jūt, saprot un atceras; atmiņa; nolūks, vēlme</p>
<p><u>manshon</u> <i>lietv.</i> マンション (<mansion)
 EN condominium; apartment
 LV kooperatīva dzīvojamā māja; dzīvoklis</p>	<p>mansion <i>lietv.</i> EN a large imposing residence
 LV liela, iespaidīga dzīvojamā māja</p>
<p><u>masuku</u> <i>lietv.</i> マスク (<mask)
 EN sports mask (used in baseball, ice hockey etc.); cold weather masks; facial features (usually with reference to actors)
 LV sporta maska (lieto beisbolā, hokejā u.tml.); aukstuma maska; sejas vaibsti (parasti saistībā ar aktieriem)</p>	<p>mask <i>lietv.</i> EN a cover for the face or part of the face used for disguise or protection
 LV uzliktnis sejai vai sejas daļai, ko izmanto maskēšanai vai aizsardzībai</p>
<p><u>misu</u> <i>lietv.</i> ミス (<mistake)
 EN a mistake
 LV kļūda, kļūme</p>	<p>miss <i>lietv.</i> EN a failure to hit; a failure to attain a desired result
 LV netrāpījums; neveiksme</p>

<p>moodii ムーデーな (<moody) <i>īp.lietv.</i></p> <p>EN something with a pleasant atmosphere; cosy LV tāds, kam ir patīkama atmosfēra; omulīgs</p>	<p>moody <i>īp. v.</i></p> <p>EN often unhappy or unfriendly; having moods that change often LV bieži nelaimīgs vai nedraudzīgs; ar biežām garastāvokļa maiņām</p>
<p>maanaa moodo (和) マナー・モード (manner + mode) <i>lietv.</i></p> <p>EN silent mode on smartphone LV viedtālruna klusais režīms</p>	
N	
<p>naibu ナイーブな (<naive) <i>īp.lietv.</i></p> <p>EN innocent; unaffected LV nevainīgs, nemākslots</p>	<p>naive <i>īp.v.</i></p> <p>EN showing lack of experience or knowledge; being simple and sincere LV tāds, kam trūkst pieredzes vai zināšanu; prasts un patiess</p>
<p>noo katto (和) ノーカット (no + cut) <i>lietv.</i></p> <p>EN uncensored LV necenzēts</p>	
<p>nyuu haafu (和) ニュー・ハーフ (new + half) <i>lietv.</i></p> <p>EN transvestite LV transvestīts</p>	
<p>noo tacchi (和) ノー・タッチ (no + touch) <i>lietv.</i></p> <p>EN having nothing to do with something LV nav saistīts ar kaut ko</p>	
O	
<p>oobaa dokutaa (和) オーバー・ドクター (over + doctor) <i>lietv.</i></p> <p>EN jobless person with a doctoral degree LV bezdarbnieks ar doktora grādu</p>	
P	
<p>paipo katto (和) パイプ・カット (pipe + cut) <i>darb. lietv.</i></p> <p>EN (eif.) contraceptive operation for the male LV (eif.) kontracepcijas operācija vīrietim</p>	

<p>peepaa doraibaa (和) <i>lietv.</i> ペーパー・ドライバー (paper + driver)</p> <p>EN person who has a driving license without driving experience LV cilvēks ar braukšanas tiesībām bez braukšanas pieredzes</p>	
<p>peepaa tesuto (和) <i>lietv.</i> ペーパー・テスト (paper + test)</p> <p>EN written exam LV rakstisks eksāmens</p>	
<p>piru <i>lietv.</i> ピル (<pill)</p> <p>EN (eif.) birth-control pills LV (eif.) kontracepcijas tabletes</p>	<p>pill <i>lietv.</i></p> <p>EN a small, rounded object that you swallow and that contains medicine, vitamins, etc. the pill: a contraceptive in pill form LV neliels, apaļš objekts, kas satur zāles, vitamīnus utt.; the pill: kontracepcijas līdzeklis tabletes apvalkā</p>
<p>puree gaido (和) <i>lietv.</i> プレー・ガイド (play + guide)</p> <p>EN ticket agency for all entertainment LV biļešu tirdzniecības kompānija</p>	
R	
<p>raibu hausu (和) <i>lietv.</i> ライブ・ハウス (live + house)</p> <p>EN cafe with live music LV kafejnīca ar dzīvo mūziku</p>	
<p>reberu appu (和) <i>darb. lietv.</i> レベル・アップ (level + up)</p> <p>EN to raise the level/standard of something LV uzlabot kaut kā līmeni/standartu</p>	
<p>reberu daun (和) <i>darb. lietv.</i> レベル・ダウン (level + down)</p> <p>EN to lower the level/standard of something LV pazemināt līmeni/standartu kaut kam</p>	

<p><u>reshiibu</u> <i>darb. lietu.</i> レシーブ (<receive) EN receive a serve (in sports – tennis, volleyball, etc.) LV uzņemt servi (sportā – tenisā, volejbolā u.tml.)</p>	<p>receive <i>darb. v.</i> EN to get or be given something; to welcome (someone) in usually a formal way LV saņemt kaut ko; formāli uzņemt kādu</p>
<p>risuto appu (和) <i>darb. lietu.</i> リスト・アップ (list + up) EN to make a complete list LV izveidot sarakstu</p>	
<p>roo tiin (和) <i>lietu.</i> ロー・ティーン (low + teen) EN a person in his early teens LV trīspadsmit vai četrpadsmit gadus vecs jaunietis</p>	
S	
<p><u>saabu</u> <i>darb. lietu.</i> サーブ (<serve) EN serve (used in sports – tennis, volleyball etc.) LV serve (sportā – tenisā, volejbolā u.tml)</p>	<p>serve <i>darb. v.</i> EN to give (food or drink) to someone at a meal, in a restaurant, etc.; to be of use; to be a servant to; to put the ball or shuttlecock in play LV pasniegt (ēdienu vai dzērienu) kādam maltītes laikā; būt noderīgam; būt par kalpu; ievadīt bumbu spēlē</p>
<p><u>sadoru</u> <i>lietu.</i> サドル (<saddle) EN a bicycle or motorcycle saddle LV velosipēda vai motocikla sēdeklis</p>	<p>saddle <i>lietu.</i> EN a leather-covered seat that is put on the back of a horse; a seat on a bicycle or motorcycle LV ādas sēdeklis, ko liek zirgam uz muguras; riteņa vai motocikla sēdeklis;</p>
<p>saido bureeki (和) <i>lietu.</i> サイド・ブレーキ (side + brake) EN hand brake LV bremzes</p>	
<p>sekondo hausu (和) <i>lietu.</i> セコンド・ハウス (second + house) EN summerhouse LV vasarnīca</p>	

<p>shattaa chansu (和) <i>lietv.</i> シャッター・チャンス (shutter + chance)</p> <p>EN the best moment to take a picture LV labākais brīdis fotogrāfijas uzņemšanai</p>	
<p>shirubaa shiito (和) <i>lietv.</i> シルバー・シート (silver + seat)</p> <p>EN (eif.) seats in public transport reserved for the elderly LV (eif.) pensionāriem paredzētas sabiedriskā transporta vietas</p>	
<p>shirubaa uiiko (和) <i>lietv.</i> シルバー・ウイーク (silver + week)</p> <p>EN three consecutive holidays in September LV trīs secīgas brīvdienas septembrī</p>	
<p>sukauto <i>lietv.</i> スカウト (<scout)</p> <p>EN talent scout LV talantīgu cilvēku meklētājs</p>	<p>scout <i>lietv.</i></p> <p>EN a soldier, airplane, etc., that is sent to get information about the size, location, equipment, etc., of an enemy; a person whose job is to search for talented performers, athletes, etc.;; a member of any of various scouting movements LV karavīrs, lidmašīna u.c., kas nodarbojas ar pretinieku izlūkošanu; talantīgu izpildītāju, atlētu utt. meklētājs; skautu kustības dalībnieks</p>
<p>sukeeru. <i>lietv.</i> スケール (<scale)</p> <p>EN ruler LV lineāls</p>	<p>scale <i>lietv.</i></p> <p>EN a series of spaces marked off by lines and used for measuring distances or amounts; a standard for measuring or judging LV kartes, plāna u. tml. līnijas garuma attiecība pret attēlotās līnijas garumu dabā; vērtēšanas standarts</p>
<p>sukinshippu (和) <i>lietv.</i> スキンシップ (skin + ship)</p> <p>EN physical affection of a parent towards the child LV vecāka fiziskās mīlestības izrādīšana pret bērnu</p>	

<p><u>sukuryuudoraibaa</u> <i>lietv.</i> スクリュードライバー (<screwdriver) EN cocktail made from vodka and orange juice LV alkoholisks kokteilis no degvīna un apelsīnu sulas</p>	<p>screwdriver <i>lietv.</i> EN a tool for turning screws; vodka and orange juice served with ice LV instruments skrūvju skrūvēšanai; alkoholisks kokteilis no degvīna un apelsīnu sulas</p>
<p><u>sumaato</u> <i>īp.lietv.</i> スマートな (<smart) EN stylish; slim LV elegants, tievs</p>	<p>smart <i>īp. v.</i> EN quick to learn or do; showing good judgment; stylish and fashionable LV tāds, kas ātri mācās vai dara; saprātīgs; moderns un elegants</p>
<p><u>sumuusu</u> <i>īp. lietv.</i> スムーズな (<smooth) EN free from difficulties or hindrances LV tāds, kas ir brīvs no šķēršļiem vai grūtībām</p>	<p>smooth <i>īp .v.</i> EN having a flat, even surface; free from difficulties or impediments LV tāds, kam ir līdzena virsma; tāds, kas ir brīvs no šķēršļiem vai grūtībām</p>
<p><u>supoiru</u> <i>darb. lietv.</i> スポイル (<spoil) EN to harm the character of someone by excessive indulgence LV kaitēt kāda raksturam ar pārmērīgu izdabāšanu</p>	<p>spoil <i>darb.v.</i> EN to damage seriously; to decay or lose freshness; to impair the disposition or character of by overindulgence or excessive praise LV nopietni sabojāt; pūt vai zaudēt svaigumu; kaitēt kāda raksturam ar pārmērīgu izdabāšanu vai uzslavēšanu</p>
T	
<p><u>taimu saabisu</u> (和) <i>lietv.</i> タイム・サービス (time + service) EN special offer LV īpašais piedāvājums</p>	
<p><u>tarento</u> <i>lietv.</i> タレント (<talent) EN a special ability; entertainers that appear on television or radio programs LV īpaša spēja; slavenības, kas tiek uzaicinātas uz televīzijas vai radio pārraidēm</p>	<p>talent <i>lietv.</i> EN a special often athletic, creative, or artistic aptitude; general intelligence or mental power LV izcilu garīgo un fizisko spēju kopums kādā darbības nozarē</p>
<p><u>toranpu</u> <i>lietv.</i> トランプ (<trump) EN playing cards LV spēļu kārtis</p>	<p>trump <i>lietv.</i> EN a card of a suit any of whose cards will win over a card that is not of this suit LV spēļu kārtis ar palielinātu vērtību, nozīmi (attiecīgajā spēlē)</p>

<p><u>tsuna</u> <i>lietv.</i> ツナ (<tuna) EN canned tuna LV konservēts tuncis</p>	<p>tuna <i>lietv.</i> EN a large sea fish caught for food LV ēdama jūras zivs</p>
U	
<p><u>uetto</u> <i>īp. lietv.</i> ウエットな (<wet) EN sentimental; tender-hearted LV sentimentāls; jūtīgs</p>	<p>wet <i>īp.v.</i> EN consisting of, containing, covered with, or soaked with liquid (such as water); rainy LV slapjš; lietains</p>
V	
<p>vanpiisu (和) <i>lietv.</i> ワンピース (one + piece) EN a dress LV kleita</p>	

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Angļu valodas aizguvumi japāņu valodā: viltusdraugi” izstrādāts LU Humanitāro zinātņu fakultātes Āzijas studiju nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Evelīna Romanova

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: zin.asist. Lauma Šime

Recenzents:

Darbs iesniegts Āzijas studiju nodaļā 2018.gada 31.augustā

Komisijas sekretāre: zin.asist. Lauma Šime

Darbs aizstāvēts Āzijas studiju bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

__ . __ .2019.prot.Nr. _____, vērtējums ____ (_____)

Komisijas sekretāre: zin.asist. Lauma Šime

Āzijas studiju BSP studiju metodiķe _____ Natālija Ambrosova